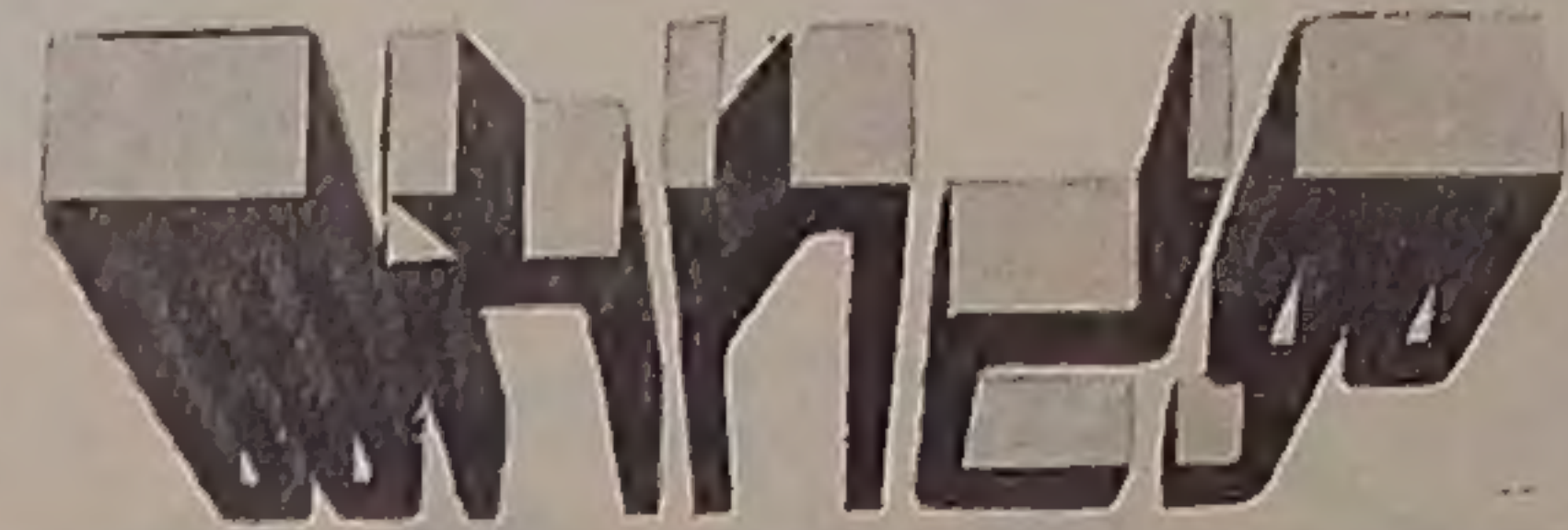

የሕዝብ መገናኛ

- የግሌ ፓርቲ ንድፈሐሳባዊ መሠረት-ፖለቲካዊና ድርጅታዊ አሠራር
- የሕዝብ መገናኛ ዘዴዎች ተግባርና በኢትዮጵያ አብዮት ሂደት ውስጥ የተጫወቱት ሚና
- ኪነጥበብና ርዕዮተዓለም በኢትዮጵያ አብዮት ሂደት
- የሶሻሊስት ትምህርት ሥርዓት ግንባታ ሂደት በኢትዮጵያ
- ዲሞክራሲና የብሔረሰብ ጥያቄ በኢትዮጵያ አብዮት

ትሩ 3 ቁጥር 11
ታህሣሥ 1975

ማርከሲስት ለኒኒስት ርዕዮተዓለም መጽሐፍት

ማ ው ጫ

Handwritten in red: ከፀደቀበት ቀን ጋር በተያያዘ

- ① የዝግጅት ገጽ 15
- ② የሐዘብ መገናኛ ዘዴዎች ተግባርና በኢትዮጵያ አብዮት ሂደት ውስጥ የተጫወቱት ሚና 15
- ③ ኪነጥበብና ርዕዮተዓለም በኢትዮጵያ አብዮት ሂደት 33
- ④ የሶሻሊስት ተምህርት ሥርዓት ገንባታ ሂደት በኢትዮጵያ 54
- ⑤ ዲሞክራሲና የብሔረሰብ ጥያቄ በኢትዮጵያ አብዮት 80
- ⑥ የሐተታ ገጽ 93

በኢሠጥኦት ማዕከላዊ ኮሚቴ

ርዕዮተዓለም መምሪያ እየተዘጋጀ በየሦስት ወር የሚወጣ

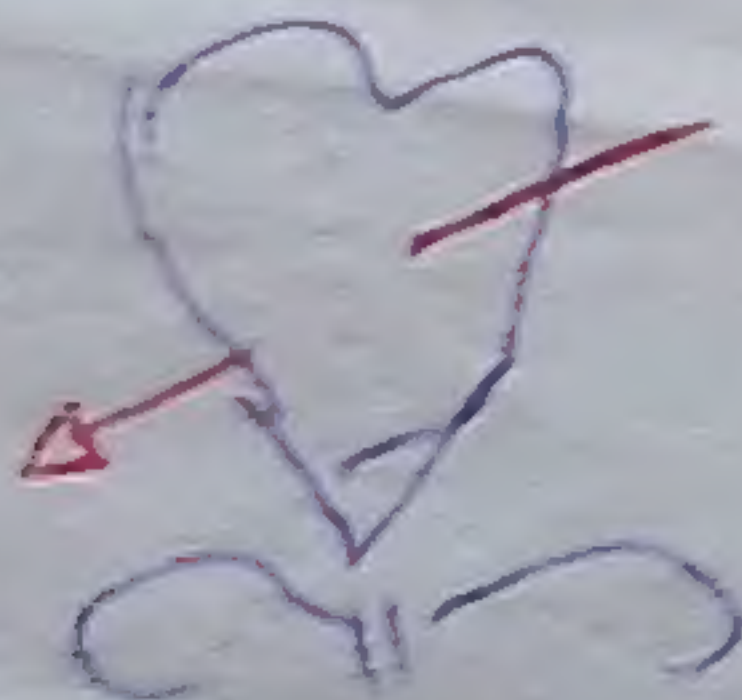
አድራሻ

የፖስታ ሣጥን ቁጥር — 80001

የስልክ ቁጥር — 113000

Proudly brought to you by

www.binyamhk.wordpress.com

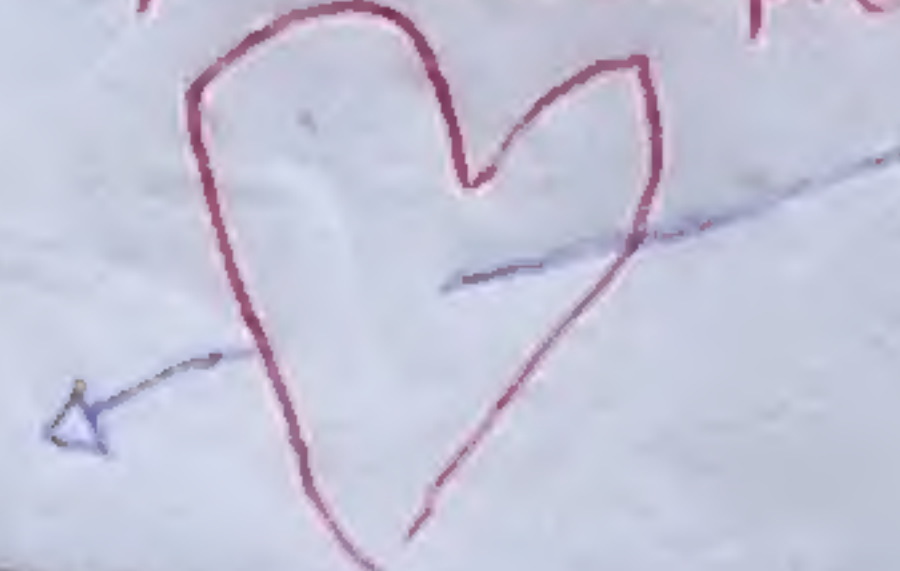
WWW.BINYAMHK.WORDPRESS.COM

Handwritten in black: 11-6-75

7. Carl J. Fredrick, *The Pathology of Politics*, (New York, n.p. 1972/, p. 176.
8. Georgii Arbatov, *The War of Ideas in Contemporary International Relations*, (Moscow: Prog. Pub., 1973), p. 27.
9. Sh. Rashidar, *International Seminar of Journalists in Tashkent, Mass Media and the Struggle for Peace and Social Progress*, (Moscow: Novosti Press Agency, 1980), p. 8.
10. V. Kortunov, *The Battle of Ideas in the Modern World*, (Moscow: Prog. Pub., 1979/, p. 9.
11. Georgii Arbatov, *The War of Ideas in Contemporary International Relations*, (Moscow: Prog. Pub., 1973/, p. 27.
12. *Ibid.*, p. 31.
13. *Ibid.*, p. 214.
14. Soviet Mass Media, Novosti Press Agency, 1979, pp. 33-36.
15. B. Pyadyshev, *The Military Industrial Complex of the USA*, (Moscow: Progress Publishers, 1977/, p. 103.
16. Alex Iaketes, *Public Opinion in Soviet Russia*, (Cambridge: Harvard University Press, 1951), p. 144.
17. V. I. Lenin, "Left-Wing" Communism, *An Infantile Disorder*, Quoted in Joseph Stalin, *Problems of Leninism*, (San Francisco, Ca: Proletarian Publishers/, p. 49.
18. Lucian W. Pye, *Communication and Political Development* (New Jersey: Princeton University Press, 1967), p. 13.
19. የዚህ ግብረ-ጊዜ ዘዴ በኢትዮጵያ ፡ እምስተኛ መጽሐፍ ፡ ግስታዊቷ ሚኒስቴር (አዲስ አበባ ፡ ንግድ ግተሚያ ቤት ፡ 1959) ፤ ገጽ 3
20. ከላይ ከተጠቀሰው ገጽ 6
21. » » ገጽ 7
22. » »
23. » » ገጽ 8
24. » » ገጽ 9
25. » » ገጽ 17
26. V.I. Lenin, *Coll. Works*, Vol. 30, p. 142.

Proudly brought to you by
www.binyamhik.wordpress.com

WWW.BINYAMHIK.WORDPRESS.COM

Proudly Brought to You
 34
www.binyamhik.wordpress.com

ኢ ነ ጥ በ ብ ና
 ር ዕ ዮ ተ ዓ ለ ም
 በ ኢ ት ዮ ጵ ያ
 አ ብ ዮ ት ሂ ደ ት

የዘመናችን ማኅበራዊ አብዮት በኅብረተሰብ የዕድገት ታሪክ ውስጥ መሠረታዊ የሥርዓተ ማኅበርን ለውጥ ያመለክታል። ይህ የሥርዓተ ማኅበር ለውጥ በኅብረተሰብ ዋና ዋና የኑሮ ፈርጆች ውስጥ በርዕዮተ ዓለም ፣ በፖለቲካ ፣ በኢኮኖሚ ፣ በማኅበራዊ ኑሮና በሕሊናዊ ሕይወት ዘርፍ ዓበይት ለውጦች ያስከትላል። የኢትዮጵያ አብዮትም እነዚህን ሁለንተናዊ የአብዮት ባሕርያት ያቀፈና ማቀፍም የሚገባው ነው። በዚህ ጽሑፍ ውስጥ የኢትዮጵያ አብዮት በኢነጥብ መስክ ምን ለውጥ እንዳሳየ ፣ በአብዮቱ ሂደት ኢነጥብ የማሌ ርዕዮተዓለምን በማስፋፋት ረገድ ምን ሚና እንደተጫወተና ምን ሚና መጫወት እንዳለበት ለማመልከት ይሞክራል። ጠቅላላ ባለ መንገድ በዚህ መስክ ያለውን ጥንካሬና ድክመት በመዳሰስ ምን መደረግ እንዳለበት ይጠቁማል። ኢነጥብ ሳይንሳዊ ርዕዮተዓለምን በማስፋፋት ረገድ ያለውን ቦታ ለመረዳት መንደርደሪያ እንዲሆን ርዕዮተ ዓለምና ኢነጥብ ምን እንደሆኑ ፣ ያላቸውን ግንኙነትና ልዩነት በመጠኑም ቢሆን ለመዳሰስ ይሞክራል።

እንደሚታወቀው በማንኛውም ኅብረተሰብ ውስጥ በሰዎች መካከል ያለው ቁሳዊና ኢኮኖሚያዊ ግንኙነት የማኅበራዊ ዕድገት መሠረት ነው። ይሁንና ማኅበራዊ ዕድገትን በሚገባ ለመገንዘብ ስለ ኢኮኖሚ ሁኔታዎች ያለ ዕውቀት ብቻ በቂ አይሆንም። ከምርት እንቅስቃሴ በተጨማሪ ሰዎች የሕሊናዊ ሕይወት አላቸው። ሰዎች በተወሰኑ የፍልስፍና ፣ የፖለቲካ ፣ የሥነ ምግባር ፣ የስነ-ወበት ወዘተ. . . . ለመለካከቶችና በተወሰኑ ንድፈ ሐሳቦች ይመራሉ። እነዚህ አስተሳሰቦችና አመለካከቶች ማኅበራዊ ጸባይ ያላቸው እንደመሆናቸው በማኅበራዊ ንቃተ ሕሊና ውስጥ የሚጠቃለሉ ናቸው።

ማኅበራዊ ንቃተ ሕሊና የሚባለው የኅብረተሰብ ሕሊናዊ ክስተት እንደመሆኑ የሰዎች አስተሳሰብ ፣ ንድፈ ሐሳብ ፣ አመለካከት

በት፡ በሚት፡ ልዎድ፡ ሥነ ምግባር ድምር ነው። እነዚህ ሁሉ ተጠቃለው የሚገልጹት የኅብረተሰብና የተፈጥሮን ተጨባጭ እውነታ ነው። ባጭሩ ማኅበራዊ ንቃተሕሊና የሰዎች ማኅበራዊ ሕልውና ነጸብራቅ ነው ማለት ነው።

ማኅበራዊ ንቃተ ሕሊና ሁለት ገጽታዎች አሉት። አንደኛው ማኅበራዊ ሥነ ልቦና የሚባለው ሲሆን፡ ሌላው ደግሞ ርዕዮተዓለም ነው። «ማኅበራዊ ሥነ ልቦና ከሰዎች የቀን ተቀን የኑሮና የሥራ ሁኔታዎች በግብታዊነት የሚመነጩ የአመለካከቶች፡ የልማዶች፡ የሰሜቶች፡ የአስተያየቶች፡ ወዘተ... ድምር»¹ በመሆኑ፡ ሥርዓት ያለው የአመለካከቶችና የእምነቶች ቅንብር አይደለም። በማኅበራዊ ሥነ ልቦና ደረጃ የሰዎች አመለካከትና አስተያየት በተቀናባበረ የንድፈሐሳብ መልክ የሚቀርብ ሳይሆን የክስተቶችን ውጫዊ ሁኔታ ግርድፍ በሆነ መልኩ ከሰሜት ጋር በተቀላቀለ ሁኔታ የሚቀርብ ነው። በመሆኑም ይህ ዓይነት ንቃተሕሊና በመሠረቱ ተራ የሆነ ንቃተ ሕሊና፡ እውነታ በዝቅተኛ ደረጃ የሚንጸባረቅበት የማኅበራዊ ንቃተ ሕሊና ገጽታ ነው። በመሆኑም ማኅበራዊ ሰነዶችና ወደ ሌሎች የንቃተ ህሊና ቅርፆች ማለትም ወደ ፖለቲካ፡ ሕግ፡ ሰነድ ምግባር፡ ኪነጥበብ ወዘተ... አይከፋፈልም።

የማኅበራዊ ሥነ ልቦና ትክክለኛ ግንዛቤ እውነታን በከፍተኛ ደረጃ የሚያንጸባርቁትን የሳይንስ ዘርፎችና ርዕዮተዓለምን በሚገባ ለመገንዘብ ቅድመ ሁኔታ ነው። በተለይም ስለ ርዕዮተዓለም ታሪክ ቁስ አካላዊ የሆነ ግንዛቤ ሊኖረን የሚችለው ማኅበራዊ ሥነ ልቦናን በሚገባ የመረመርን እንደሆነ ነው። ማኅበራዊ ሥነ ልቦና ኅብረተሰብ በመደብ ከመከፋፈሉ በፊት የነበረ ቢሆንም በመደብ ሥርዓተ ማኅበራት ግን የመደቦችና የማኅበራዊ ክፍሎችን የቀን ተቀን እንቅስቃሴ መሠረት በማድረግ በግብታዊ

ነት ለሚታቸውንና ለመለካከታቸውን የሚያንጸባርቅ ነው።

በሌላ በኩል ርዕዮተዓለም ከተፈጥሮና ከማኅበራዊ ሳይንሶች ጋር በመሆን ከላይ እንደተጠቀሰው እውነታን (እንደ ማኅበራዊ ሥነ ልቦና በዝቅተኛ ደረጃ ሳይሆን) በከፍተኛ ደረጃ ሳይንሳዊ በሆነና በተቀናባበረ መንገድ የሚያንጸባርቅ ነው። የአንድ ሰው ተራ የሆነ ንቃተሕሊና ከግለሰቡ የግል ልምድና ይኸው ግለሰብ ስለአለበት አካባቢ ከሚኖረው ጊዜያዊ ከሆነ ግርድፍ አመለካከት አይዘልም። ርዕዮተዓለም ግን ሰፊ ያለ እና የተጠቃለለን የማኅበራዊ ልምድ መሠረት በማድረግ ውስብስብ ጽንሰ ሐሳቦችን ከታሪካዊና ከወቅቱ ሁኔታ አንጻር የሚመለከት ነው።

በአጠቃላይ « ርዕዮተዓለም የኅብረተሰብን ልዩ የሆኑ የኢኮኖሚና ማኅበራዊ ጠባዮች በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ የሚያንጸባርቅ፡ የተወሰኑ መደቦችን ጥቅምና ፍላጎት የሚገልጽ፡ ያለን ማኅበራዊ ሥርዓት ለማቆየት ወይም ለማፍረስ የሚያልም የአመለካከቶችና የአስተሳሰቦች ሥርዓት ወይም ሲሰተም ነው። »² በመደብ ሥርዓተ ማኅበራት ማኅበራዊ ንቃተሕሊና መደባዊ ጸባይ ያለው እንደመሆኑ ርዕዮተዓለምም በማኅበራዊ ንቃተ ሕሊና ከፍተኛ ገጽታነቱ መደባዊ ነው። ርዕዮተዓለም የተለያዩ የማኅበራዊ ንቃተ ሕሊና ቅርፆችን ማለትም ፖለቲካን፡ ሕግን፡ ሥነ ምግባርን፡ ፍልስፍናን፡ ኪነጥበብን፡ ሃይማኖትን ወዘተ... የሚያጠቃልል ነው። ማለትም የአንድ መደብ የፖለቲካ፡ የሕግ፡ የሥነ ምግባር፡ የፍልስፍና፡ የኪነ ጥበብ፡ የሃይማኖት ወዘተ አመለካከት ተጠቃሎ የዚያ መደብ ርዕዮተዓለም ይሆናል ማለት ነው።

ርዕዮተዓለም መደባዊ ሊሆን የቻለው ለምንድን ነው? እያንዳንዱ መደብ የራሱ የሆነ ርዕዮተዓለምን ለመፍጠር ለምን ይገዳል? ይህ ሊሆን የቻለበት ምክንያት ተጸ

ራሪ መደቦች ባሉበት ሥርዓተ ማኅበር ሁሉ የመደቦች ማኅበራዊ ቦታ የተለያየ ከመሆኑም በላይ ማኅበራዊ ፍላጎታቸውና ተግባራቸውም እንደዚህ የተለያየ በመሆኑ ነው። እያንዳንዱ መደብ በኅብረተሰብ ውስጥ ያለውን ማኅበራዊ ቦታ የሚገልጸውና የሚያረጋግጠው፡ የመደብ ጥቅሙን የሚከላከለው፡ ዓላማውን ለማሳካትና ፍላጎቱን ለማሟላት የሚጥረው በተወሰኑ የአመለካከቶች ቅንብር ነው። ይህም በመሆኑ ተጸራሪ መደቦች ባሉባቸው ሥርዓተ ማኅበሮች ሁሉ የተለያዩ ርዕዮተዓለሞች ይኖራሉ። በዚህ ሁኔታ በአንድ ሥርዓተ ማኅበር የበላይነትን የሚይዘው ርዕዮተዓለም የኢኮኖሚና የፖለቲካ ሥልጣኑን የያዘው መደብ ርዕዮተዓለም ይሆናል። ከዚህም የተነሳ በገዢውና በተገዥው መደቦች መካከልም የሚካሄደው የከረረ የመደብ ትግል የሚንጸባረቅበት አንደኛው መስክ የርዕዮተዓለም ትግሉ ይሆናል።

እዚህ ላይ፡ ርዕዮተዓለም ሁልጊዜም የመደብ ጠባይ ያለውና የመደብ ጥቅም ማራመጃ መሣሪያ ነው። ከተባለ እውነታን በትክክልና ሳያዛባ እንዴት አድርጎ ለማቅረብ ይችላል የሚል ጥያቄ ሊነሳ ይችላል። ይህን ጥያቄ እዚህ ለማንሳት የተገደደንበት ምክንያት ወደኋላ የኪነ ጥበብን ወገናዊነት በምንመለከትበት ጊዜ ይኸው ዓይነት ጥያቄ መነሳቱ የማይቀር በመሆኑና የሚሰጠውም መልስ (ኪነጥበብ እንደ ማኅበራዊ ንቃተ ሕሊና ቅርጽነቱ በርዕዮተዓለም ውስጥ የሚታቀፍ በመሆኑ) ለዚህ ከላይ ለተነሳው ጥያቄ ከሚሰጠው መልስ ጋር የተቆራኘ በመሆኑ ነው።

በተለይ አሁን በያዝነው ታሪካዊ ወቅት በኮምኒዝምና በፀረ ኮምኒዝም መካከል የሚካሄደው የርዕዮተዓለም ትግል እየገፋ በመምጣቱና የቡርገዊውን ርዕዮተዓለም ትክክለኛ ገጽታ በገሐድ በማሳየቱ የቡርገዊው መደብ የርዕዮተዓለም ምሁራን ርዕዮተዓለምን በአጠቃላይ በመንቀፍ የኅብረተሰብ ሕይወት «ከርዕዮተዓለም ነፃ መሆን አለ

በት» (Deideologisation) እያሉ በማናፈስ ላይ ይገኛሉ። የቡርገዊው መደብ የርዕዮተዓለም ምሁራን የቡርገዊው የመደብ ጥቅም ከኅብረተሰብ ዕድገት ታሪካዊ ግስጋሴ ጋር የሚጋጭ መሆኑን በሚገባ ስለሚገነዘቡ ርዕዮተዓለም የሚል ነገር ጨርሶ እንዳይነሳ ሁኔታዎችን በሥነ ልቦና ግምገማብቻ ለመሸፋፈን ሲሞክሩ፡ ከላሾችና ከቡርገዊው ርዕዮተዓለም ተጽዕኖ ሙሉ በሙሉ ያልተላቀቁ ኃይሎች ደግሞ ርዕዮተዓለምና እውነት (Truth) ሊጣጣሙ እንደማይችሉ፡ ርዕዮተዓለም የአንድን መደብ ጥቅም ለማራመድ በሚያደርገው ጥረት እውነትን እንደሚሰዋ አድርገው ይመለከቱታል።

በመደባዊ ኅብረተሰብ የመደቦች የአኗኗር ሁኔታ አንድ ዓይነት አይደለም። አንዱ በዝባዥ ሌላው ተበዝባዥ፡ አንዱ ጨቋኝ ሌላው ተጨቋኝ፡ አንዱ ገዥ ሌላው ተገዥ፡ አንዱ አሠሪ፡ አዛዥ፡ ሌላው ታዛዥ፡ ሰሪ ነው። የገዥው መደብ የትደላደለ ኑሮ ላስገኘለት የምርት ግንኙነት ቆይታ የሚታገል ሲሆን ሌላው ሥርዓቱ ያቆረቆዘው መደብ ደግሞ ለዚያ ሥርዓት የምርት ግንኙነት መፍረስ የሚታገል ነው። ይህ የኑሮ ሁኔታ፡ ይህ በግጭት የተሞላ የኅብረተሰብ የምርት ግንኙነት በኅብረተሰቡ ንቃተ ሕሊና ላይ ከፍተኛ ተጽዕኖ የሚያሳድር እንደመሆኑ፡ በኅብረተሰቡ ውስጥ ሊኖሩ የሚችሉት ርዕዮተዓለሞች ወይም አመለካከቶች የዚህን ኅብረተሰብ ቁሳዊ ግጭት የሚያመለክቱ፡ በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ የተፋላሚ መደቦችን የአስተያየትና የሐሳብ ቅንብር የሚያንጸባርቁ ወይም የሚያቅፉ ናቸው። እያንዳንዱ መደብ ለመደቡ ጥቅም በሚጠቅም መልክ ተፈጥሮአዊና ማኅበራዊ ሁኔታን ይረዳል፡ ይገነዘባል። የዚህ ግንዛቤ ሁኔታ የሥርዓቱ ተጠቃሚ የሆነው የኅብረተሰብ ክፍል ለሥርዓቱ ቆይታ የሚጠቅሙትን፡ ሥርዓቱን ከመፍረስ የሚያድኑትን፡ የሚያወድሱትን የሐሳብ ቅንብሮች ወይም ርዕዮተዓለም የሚያመርት ሲሆን፡ የሥርዓቱ ተቃዋ

ሚደግፍ የሥርዓቱ ዕድሜ የሚያጥርበትን ሐሳብ የሚያብራራ ሊተካ የሚገባው ሥርዓት ምን እንደሆነና ጥሩም እንደሆነ የሚያብራራ የተቀናባበረ ንድፈ ሐሳብ ያቀርባል። ለኅብረተሰብ ዕድገት የቆመውና የተራማጅ መደቦችን ሐሳብ የሚያንጸባርቀው ርዕዮተ ዓለም ተራማጅና ሳይንሳዊ እንደመሆኑ፣ እውነታን በትክክል የመገንዘብ ባሕሪ ሲኖረው፣ ለአሮጌው ሥርዓት ቆይታ የሚታገለውና የአድጋሪ መደቦችን ጥቅም የሚያንጸባርቀው ርዕዮተዓለም አድጋሪና አሳይንሳዊ በመሆኑ አድጋሪ ከሆነው የመደብ ጥቅም አንጻር በመነሳት እውነታን አጣጥመው ገንዘብ ባሕሪ አለው።

ለዚህ ነው ከርዕዮተዓለም በኅብረተሰብ ውስጥ መከሰት ጋር የማግበራዊ ንቃተሕሊና ዕድገት ሁለት አዝማሚያዎች ያሳያል የሚባለው። አንደኛው ኅብረተሰብ በእርግጥ ለመኖር ሲል በተፈጥሮና በማግበራዊ ሳይንሶች አኳያ ተፈጥሮንና እራሱን በትክክል የሚረዳበት፣ ነባራዊ ዕውቀት የማከማቸት አዝማሚያ ሲሆን፣ ሁለተኛው ግን፣ ከማግበራዊ ጥቅሙ አንጻር ተነስቶ ያለውን የምርት ግንኙነት እንዳለ ለማቆየት ወይም ለማፍረስ የሚያስችለው ርዕዮተዓለማዊ ግንዛቤ ነው።³

የመጀመሪያው የዕውቀት ክምችት በይበልጥ ስለቀሰአካል፣ ስለተፈጥሮ፣ ስለአስተሳሰብ ያለውን ነባራዊ ዕውቀት የመገንዘብ፣ የመረዳትና የምርት ኃይሎችን በማሳደግና ተፈጥሮን በማረቅ ለማግበራዊ ጥቅም ማዋልን የሚመለከት ይሆናል። ሁለተኛው ግን እንደ አፍላጂው መደብ ማግበራዊ አድጋሚ ትክክል ወይም ስህተት፣ እውነት

ወይም ውሸት ሊሆን ይችላል።⁴ የተራማጅ መደብ ርዕዮተዓለም ከትክክለኛው፣ ከነባራዊ የሰው ልጅ የማወቅ፣ የመረዳት ፍላጎት ጋር የተጣጣመ ሲሆን የአድጋሪው መደብ ርዕዮተዓለም ግን የዚህ ተጽራሪ ይሆናል። ለምሳሌ የቡርካኒው መደብ ከፊውዳሉ መደብ ጋር ይታገል በነበረበት ጊዜ ያስፋፋው የነበረው ርዕዮተዓለም ተራማጅና ከሞላ ጉድልም ቢሆን ከሳይንስ ምርምር ጋር የተጣጣመ ነበር። የቡርካኒው መደብ ሥልጣን ከጨበጠና ከወዝአደሩና ከሌሎችም ሠርቶ አደር ሕዝቦች ጋር ያለው ቅራኔ ሥር እየሰደደ ሲመጣ የቡርካኒው ርዕዮተዓለም የአድጋሪነት ሚና መጫወት ጀመረ። የካፒታሊስት ሥርዓት መፍረስና በሶሻሊዝም መተካት የታሪክ ዕድገት ሕግ መሆኑን አሌ በማለት የቡርካኒው ርዕዮተዓለም የካፒታሊስት ሥርዓት ዘላለማዊ ሥርዓት እንደሆነ አድርጎ ማቅረቡ፣ ከዚህም በመነሳት ካፒታሊዝምን በማወደስ ሶሻሊዝምን ለማጥላላት የሚያካሂደው ትግል የታሪክ የወደፊት ሂደትን እንዲጸረር ስለሚያደርገው የአድጋሪነት ሚናው በግልጽ ይከሰታል።

የቡርካኒውን ርዕዮተዓለም በግንባር ቀደምትነት የሚዋጋው የወዝአደሩ ርዕዮተዓለም ማርክሲዝም ሌኒኒዝም ነው። ማርክሲዝም ሌኒኒዝም በአሁኑ ጊዜ የኅብረተሰብ የዕድገት ሕግ ጋት የሚጠይቁትን የሚያሟላ የሰው ልጅ የገጠመውንና ወደፊትም በዕድገት ጉዳዩ የሚገጥመውን ችግር ለመፍታት የሚጠቀምበት አስፈላጊ ሕሊናዊ ሁኔታ ነው። ማርክሲዝም ሌኒኒዝም የሠርተክ ደሮችን የትግል አቅጣጫ የሚያመለክት፣ የኅብረተሰብን ማግበራዊና ተፈጥሮአዊ ችግሮች ሳይንሳዊ በሆነ መንገድ የሚተነትን፣

* ሁለቱ አዝማሚያዎች የተለያዩ ሳይሆኑ ዲያሌክቲካዊ ግንኙነት አላቸው። በርእዮተዓለም የእውነታ ግንዛቤ ገጽታ፣ የትክክለኛ የእውቀት መገባደጥ፣ እንዲሁም በትክክለኛ የእውቀት መገባደጥ ሂደት ውስጥ የርእዮተዓለም የእውነታ ግንዛቤ ይገኛሉ። ስለሆነም ልዩነት የሚያረጋግጠው ለንድፈ የላብ ትንተና እንዲያመች እንጂ ሁለቱ አዝማሚያዎች የመደራረብና የመጣመር ጠባይ አላቸው። በመሆኑም የሁለቱን ልዩነት ስናወሳ ይህ ሃቅ መታወስ አለበት።

ከኅብረተሰብ ዕድገትና ከሳይንሳዊ ምርምር ጋር በመጣጣም አብሮ የሚያድግና የሚዳብር ርዕዮተዓለም ነው።

ማርክሲዝም፣ ስለ ርዕዮተዓለም ሊኖር የሚገባው አመለካከት ከተጨባጭ የታሪካዊ ወቅት ትንተና ጋር የተገናዘበ ከዚህም አንጻር በአንድ በተወሰነ ታሪካዊ ወቅት አንድ የተወሰነ ርዕዮተዓለም የተራማጁን ወይም የአድጋሪውን መደብ ጥቅም የሚያንጸባርቅ ከመሆኑ አንጻር መታየት እንዳለበት ያስተምራል። በአጠቃላይ ከማግበራዊና ከታሪካዊ ሂደት አንጻር አንድ መደብ የተራማጅነት ሚና ይዞ እስከተገኘ ድረስ፣ የዚያ መደብ ጥቅም በወቅቱ ካለው ተጨባጭ እውነታ ጋር ተጣጥሞ እስከ ተገኘ ድረስ፣ በዚያ ታሪካዊ ወቅት የዚያ መደብ ርዕዮተ ዓለም የእውነታ ትክክለኛ ነጸብራቅ ይሆናል። ይህንና ይኸ መደብ የተራማጅነት ሚናውን ሲያጣ፣ ጥቅሙም ከተጨባጭ እውነታው ዕድገት ጋር መጋጨት ሲጀምር ርዕዮተ ዓለሙ ትክክለኛ ርዕዮተዓለም መሆኑን ያቆማል። በመሆኑም ከኅብረተሰብ የዕድገት ሂደት ጋር የሚጋጭ የመደብ ጥቅሙንም ለማራመድ ሲል እውነታን አጣጥመው ለማቅረብ ይገደዳል።

አድጋሪ መደቦች ማግበራዊ ክስተቶች ከመደብ ጥቅማቸው ጋር ሲጋጩ፣ የክስተቶቹ መብራራት፣ ይፋ መውጣትና ትክክለኛ ግንዛቤ ማግኘት የመደብ ጥቅማቸውን የሚነካባቸው ከሆነ ነጩ ጥቁር ነው፣ ጥቁሩ ነጭ ነው ወይም በሬ ጥጃ ይወልዳል ብለው ሌሎች ሰዎችን ለማሳመን ከመሞከር አይመለሱም። «ጥቅም ጥልቅ ኃይል ነው፤ ስለሆነም የጂኦሜትሪ መንደርደርያ የሆኑ የተረጋገጡ ሐሳቦች (axioms or theorems) ከአንድ ቡድን ጥቅም ጋር የሚቃረኑ ከሆነ ሰዎች በእርግጥ ሲያስተባብሏቸው ይገኛሉ።»⁴

ለምሳሌ የቡርካኒው መደብ የፊውዳሉን ሥርዓት ለመገልበጥ በተነሳበት ጊዜ የቡርካኒው ርዕዮተዓለም እውነታን በአብዛኛው

በትክክል የሚያንጸባርቅ ነበር። ይሁንና የቡርካኒው መደብ የተራማጅነት ሚና ሊያከትም ርዕዮተ ዓለሙም እውነታን በትክክል ከማንጸባረቅ ተገታ። በአንጻሩ የሠራተኛው መደብ በመደብነት እስከሚከሰምበት ጊዜ ድረስ መደባዊ ጥቅሙ ተጨባጭ ከሆነው የታሪክ ዕድገት ሂደት ጋር የሚጣጣም በመሆኑ፣ የዚህ መደብ ርዕዮተዓለም የሆነው ማርክሲዝም ሌኒኒዝም በሁሉም የዕድገት ደረጃዎች እውነታን በትክክል ከማንጸባረቅ አይገታም።

በአጠቃላይ ርዕዮተ ዓለም የአንድ መደብ ጥቅም በተቀናጀና በተቀናባበረ ሁኔታ የሚንጸባረቅበት የማግበራዊ ንቃተ ሕሊና ከፍተኛ የሆነ መግለጫ ሲሆን፣ የሚቀነባበረውና ሥርዓትን በተከተለ መንገድ የሚቀናጀው እንደ ኅብረተሰብ ዕድገት ደረጃ «የመደቦችን ጥቅምና የፖለቲካ ቡድኖችን ዕድገት በንቃት፣ በሚገባና በትክክል የማንጸባረቅ ችሎታ»⁵ ባላቸው ርዕዮተዓለማዊ ውያን ተብለው በሚጠሩ ምሁራን ነው።

ከዚህ በላይ ስለማግበራዊ ንቃተ ሕሊና ይዘት፣ በተለይም ደግሞ የዚሁ የማግበራዊ ንቃተሕሊና ከፍተኛና የተቀናባበረ መግለጫ ስለሆነው ስለ ርዕዮተዓለም ምንነት ባጭሩም ቢሆን አንዳንድ አስተያየቶችን ለመሰንዘር ተሞክሯል። ቀጥሎ ደግሞ ኪነ ጥበብ በማግበራዊ ንቃተ ሕሊና ቅርጽነቱ የርዕዮተዓለም ተገብሮ (subject) መሆኑን ለማሳየት ከመሞከራችን በፊት ስለራሱ ስለኪነጥበብ አንዳንድ አስተያየቶችን ለመሰንዘር እንወዳለን።

ኪነ ጥበብ

ኪነጥበብ እንደ ፖለቲካ፣ ሥነምግባር ሃይማኖት ወዘተ - - - ከማግበራዊ ንቃተሕሊና ቅርጾች አንዱ ነው። በኅብረተሰብ ታሪክ ውስጥ ኪነጥበብ የተፈጠረውና የዳበረው ለዎች ስለ ሥነ ውበት ያላቸውን ፍላጎት ለማርካት ነው። ኪነጥበብ የሚንጸባረቅ ባቸው ክስተቶች ብዙ ናቸው። ይሁን እንጂ

አብዛኛውን ጊዜ የኪነጥበብ ሥራዎች በጎ ብረተሰብ ላይ በተለይም በምርት ግንኙነት ላይ ያተኮሩ ናቸው። በተጨማሪም ኪነ ጥበብ ተፈጥሮን ለምሳሌ፡ ባሕርን፣ ሐይቅን፣ ዛፍን፣ ተራራን፣ ወዘተ... ጨምሮ ያንጸባርቃል። ነገር ግን እነዚህ የተፈጥሮን ልዩ ልዩ ገጽታዎች የሚያንጸባርቁ የኪነ ጥበብ ምርቶችም ቢሆኑ በውስጣቸው ከያዘው ለዚያ ለተፈጥሮ ገጽታ ያለውን ስሜት ወይም አስተያየት የሚገልጹ ናቸው። ለምሳሌ የአንድን ተራራ ሥዕል ኪነጥበባዊ ምርት ብንመለከት በሥዕሉ ላይ የተቀረጸው ተራራ በእውን ያለው ተራራ ቀጥተኛ ግልባጭ አይደለም። በሥዕሉ ላይ የተቀረጸው ተራራ በእውን ያለውን ተራራ ከያዘው ተመልክተነ ተገንዝቦና አጣጥሞ በራሱ አስተያየት በሥዕል የሚገልጸው ነው። ስለዚህ ተራራ ለማወቅ የጂኦግራፊ፣ የጂኦሎጂና የሌሎች ሳይንስ ዘርፎች ትምህርት ይረዳል። ማለትም እነዚህ የንቃተሕሊና ዘርፎች ስለተራራው እንደሚሆኑና እንደሚገነዘብ ለማድረግ ያስችሉናል። ነገር ግን ስለተራራው ውበት ለማወቅና ለማድነቅ የምንችለው በኪነ ጥበብ ምርት፣ ማለትም በተራራው ሥዕል ነው። ይህ የኪነጥበብ ምርት ከያዘው ከመጣበት ኅብረተሰብ ባፈራው ዕውቀት፣ ከኅብረተሰቡ ባገኘውና ባዳበረው አመለካከት አማካይነት ተራራውን የገለጸበት ነው። ስለሆነም የኪነጥበብ ምርት ተፈጥሮን የሚገልጽ ቢሆንም ይኸው ምርት የሰውንም አመለካከት የሚያንጸባርቅ መሆኑ መታወቅ ይኖርበታል።

ኪነጥበብ እንደሌሎቹ የማኅበራዊ ንቃተሕሊና ቅርጾች እውነታን የሚያንጸባርቅ ሲሆን ከሌሎቹ የማኅበራዊ ንቃተሕሊና ቅርጾች የተለየ የሚያደርገው ደግሞ በኪነጥበብ መስክ እውነታ የሚንጸባርቀው ኪነታዊ ምሳሌ በሚባለውና ተጨባጭነት ባለው መልክ መሆኑ ነው። ለምሳሌ ሳይንስ እውነታን የሚያንጸባርቀው በንድፈ ሐሳቦች አቀናባብር ነው። ኪነጥበብ ግን አን

ድን እውነታ የሚገልጸው እንደ ሳይንስ በጽንሰ ሐሳቦች ሳይሆን ተጨባጭ በሆነ ነገር በሀዋሶቻችን ልንገነዘበው በምንችለው መልክ፣ በአንድ ተጨባጭ ኪነጥበባዊ ምሳሌ ነው። ለምሳሌ በአሁኑ ጊዜ የካፒታሊዝምን የከፋ ብዝበዛ በኪነጥበብ ዘርፍ ሳይነተኛ ባሕሪዎቹን ለመግለጽ ከተፈለገ በሥዕል፣ በድራማ፣ በቲያትርና በመሳሰሉት የኪነጥበብ ምርቶች በተጨባጭ ለማሳየት ይቻላል። ነገር ግን ይህንኑ ብዝበዛ በኢኮኖሚክ ሳይንስ ለማብራራት ከተፈለገ ገለጻው የሚደረገው በጽንሰ ሐሳቦች ቅንብር ውስጥ ባሕሪውን በመዘርዘር ይሆናል ማለት ነው።

የኪነ ጥበብ ዓይነተኛ ባሕሪ የሰው ልጆችን የሥነ-ውበት ፍላጎት (aesthetic requirement) ማርካት ነው። ኪነጥበብ ሌሎችም ማኅበራዊ ተግባራት አሉት። ኪነጥበብ እውነታን እንደ መገንዘቢያ መሣሪያ ነት፣ ሰዎችን ለማስተማሪያና ልዩ ልዩ መልክ ያላቸው የአስተሳሰብ ፈርጆችን (ለምሳሌ ፍልስፍናን፣ ፖለቲካን፣ ሃይማኖትን፣ ሥነምግባርን ወዘተ...) በሰዎች አእምሮ ለመስረጽ ያገለግላል።

ኪነጥበብ ልዩ ልዩ ዘርፎች አሉት። ከነርሱም ውስጥ ሥነ ጽሑፍ፣ ሙዚቃ፣ ሥነ ሥዕል፣ ቲያትር፣ ድራማ፣ ፊልሞችና ቅርጽ ቅርጽ ወዘተ... ይገኙበታል። ኪነጥበብ በጋሮቹ ጎብረተሰብ ነበር። በዚያ ኅብረተሰብ የኪነ ጥበብ ምርት ከሥራ ከንዋይ ጋር በቀጥታ የተያያዘና ምርትን የሚያዳብር ነበር። አዳኙ አደኑ እንዲሳካለት የሚያድነውን እንስሳ ቅርጽ፣ የሚያድንበትን ጫካና የሚኖርበትን የአካባቢ ዛፎች፣ ድንጋዮችና የሌሎችንም ክስተቶች ባሕሪ ያት ማወቅ ነበረበትና በሥዕል ይገልጻቸው ነበር። ስለሆነም እነዚህና የመሳሰሉት የኅብረተሰብ ፍላጎቶች ለሥዕል የፈጠራ ሥራ ምንጭ ሆኑ። የሚታደኑ እንስሳትን አሳዶ ለመያዝ አዳኙ ልምድና የሰውነት እንቅስቃሴ በማድረግ እንዴት እንደሚያደን ለሱ

መሰሎች በማስመሰል ማሳየት ነበረበት። ይህ የሰው ልጅ ፍላጎት ለዳንሰና ለመሳሰሉት የኪነጥበብ እንቅስቃሴዎች ምንጭ ሆነ። ስለሆነም ጥልቀትም ባይኖራቸው የእንስሳትን ምሳሌ የሚያሳዩ ምስሎች፣ ዘፈኖችና ውዝዋዜዎች (ዳንሶች) ተፈጠሩ። በጋሮቹ ጎብረተሰብ የኪነጥበብ ምርት ምንጭ ኅብረተሰቡ ለሥራ ሂደት፣ ለአደንገ ለፍራፍራ ለቀማ፣ ለመሳሰሉት የሚያደርገው ከንውን እንደነበረ የማሌ ሳይንስ ያስተምረናል።

የምርት ኃይሎች ሲያድኑና ከዕለት ጉርስ የበለጠ ማምረት ሲጀምሩ የሥራ ክፍፍል ሥር ሲሰድ፣ ኪነጥበብ ከተግባራዊ የምርት ከንውን ተለይቶ ልዩ የሕሊናዊ ምርት፣ ልዩ የፈጠራ መስክ ሆነ። ከዚህም ጋር ይህንኑ የፈጠራ ሥራ የሚያካሂዱና ተግባራቸውም ይኸው ብቻ የሆኑ የተወሰኑ የኅብረተሰብ ክፍሎች (ለምሳሌ ሙዚቀኞች፣ ሠግሊዎች፣ ገጣሚዎች፣ ወዘተ...) ተከሰቱ። ሠርቶ አደሩ ሕዝብ በቁሳዊ ምርት ብቻ በመጠመድ በፈጠራ ውጤት ከመደሰትና ከመጠቀም ተወገደ። ኪነጥበብም በኅብረተሰቡ ውስጥ የበላይነትን ለያዙትና በቁሳዊ የምርት ተግባር ላልተሠማሩት የበለጠ አገልጋይ ሆነ። እዚህ ላይ መታወስ ያለበት ኪነጥበብ ከቁሳዊ ምርት በመለየት ልዩ የሕሊናዊ ምርትና የፈጠራ መስክ ሆነ ማለት፣ ይህ መስክ ከቁሳዊ የኅብረተሰብ የኑሮ ሁኔታ ተጽዕኖ ነፃ ሆነ ማለት አይደለም። እንዲያውም የኪነጥበብ ዕድገት በአብዛኛው ከኅብረተሰብ ቁሳዊ ዕድገት ጋር የመያያዝ ዝንባሌ ነው የሚታይበት።

የኪነጥበብና የርዕዮተዓለም ግንኙነት

ርዕዮተዓለም ቀደም ሲል እንደተጠቀሰው ከመደብ ጥቅም አንጻር አንድን ማኅበራዊ ክስተት፣ ለምሳሌ የምርት ግንኙነትን ለማጠናከር ወይም ለማፍረስ በተቀነባበረ መልክና መንገድ ምክንያት የሚሰጥ

በት የማኅበራዊ ንቃተሕሊና እንደሆነው ገጽታ ነው። ርዕዮተዓለም ከሚንጸባርቅባቸው ቅርጾችም አንዱ ኪነጥበብ (ማለትም በሥነ ጽሑፍ፣ በሥዕል፣ በድራማ፣ በቲያትር፣ በዳንሰና በመሳሰሉት የኪነ ጥበብ ዘርፎች) ነው።

በርግጥ ኪነጥበብ የሚያረካው የሰው ልጅ ፍላጎት ርዕዮተዓለማዊ ብቻ አይደለም። ኪነጥበብ የኅብረተሰብን የሥነ-ውበት ፍላጎት ያረካል፣ ሰውን ያስደስታል፣ ስሜትን ይቀስቅሳል። ይህም ብቻ ሳይሆን በኪነጥበብ አማካይነት ነባራዊ ዕውቀት፣ ሳይንሳዊ ዕውቀት ይገበያል። ስለሆነም በኪነጥበብ ምርት ሰው ርዕዮተዓለማዊና ሳይንሳዊ ዕውቀትን በማጣመር ይገነዘባል ማለት ይቻላል።

እላይ ስለ ርዕዮተዓለም መከሰትና ግንዛቤ ስናወሳ በመደባዊ ኅብረተሰብ ውስጥ ሁለት ዓይነት እውነታን የመገንዘብ አዝማሚያዎች ይታያሉ ብለናል። አንደኛው አዝማሚያ ለሰው ልጅ በእውነተኛ የኑሮ ፍላጎት የሚወስነውና ስለተፈጥሮና ስለሰው እውነታ ነባራዊ ዕውቀት የማከማቸት አዝማሚያ ሲሆን ሁለተኛው ግን የመደቦችን ጥቅም ምርኩዝ በማድረግ የሚካሄደው ርዕዮተዓለማዊ የእውነታ ግንዛቤ ነው። የመጀመሪያው አዝማሚያ ኅብረተሰብ በአጠቃላይ ለመኖር ሲል መረዳት፣ ማወቅ ያለበትን ነባራዊ ዕውቀት የመገባየት ዝንባሌን ሲያመለክት፣ ሁለተኛው ዝንባሌ ደግሞ፣ ከመደብ ጥቅም አንጻር ተነስቶ እውነትን የማጣመም ሆነ በትክክል የመገንዘብን ሂደት ያቅፋል። እነዚህ ሁለት መሠረታዊ የግንዛቤ ዝንባሌዎች በኪነጥበባዊ የእውነታ ግንዛቤም ውስጥ እንዳሉ (መደብ እስካል ድረስ) ማርክሲስቶች ይገነዘባሉ። ይህንኑ በማስመልከት አቭኔር ዚስ የሚባለው ጸሐፊ ሲያትት፣ «የማርክሲዝም ሌኒኒዝም ሥነ-ውበት (Aesthetics) መሠ

ረታዊ መርህ፡ ኪነጥበብ ማህበራዊ ንቃተ ሕሊና በመሆኑ እሳይ የተመለከቱትን ሁለት የግንዛቤ አዝማሚያዎች በዲያሌክቲካዊ ውህድ በግልጽ ያሳያል። ስለሆነም ኪነ ጥበብ ሁለቱም፡ ኪነጥበባዊ ግንዛቤና ርዕዮተዓለም (Artistic cognition and ideology) ነው።⁶ ብሏል። ይኸው ጸሐፊ እነዚህን የማይለያዩ የኪነጥበብ መልኮችን መረዳት የኪነጥበብን ማህበራዊ ባህሪ ለመረዳት እጅግ አስፈላጊ እንደሆነ ያስገነዝባል።

የኪነ ጥበብን ምንነት ለመረዳት ከየማዕዘኑ መመልከትን ይጠይቃል። ምክንያቱም ኪነጥበብ በጣም ውስብስብና ብዙ ገጽታ ያለው ክስተት በመሆኑ ነው። ይህን የኪነ ጥበብ ውስብስብነት በበለጠ ለመረዳት ቀለል ካለው ምክንያታዊ አቀራረብ መነሳት እንደሚያስፈልግ አዋቂዎች ይጠቁማሉ። መጽሐፍ ያነበበ ወይም ፊልም ወይም ጫዋታ የተመለከተ ወይም ሥዕል ያየ ማንኛውም ሰው አውቆም ሆነ ሳያውቅ እነዚህን የኪነጥበብ ምርቶች ከሶስት ማዕዘናት አንጻር ይገመግማቸዋል።⁷ አንደኛ፡ በተመለከተው ወይም ባየው የተደሰተ ወይም ያልተደሰተ፡ የጣመው ወይም ያልጣመው መሆኑን፡ ሁለተኛ፡ ይህ የተመለከተው ወይም ያየው የኪነጥበብ ውጤት የሚገልጸው ትክክል ወይም ሐሰት መሆኑን፡ ሶስተኛ፡ ይህ የተመለከተው የኪነጥበብ ምርት «ምን ዓይነት አስተሳሰብ፡ ስሜትና ሃሳብ እንደፈጠረ»፡ ይገመግማል። እነዚህ የኪነጥበብ ውጤቶች የመገንዘብ፡ የመረዳት መልኮች በሌላ አባባል ቢቀመጡ፡ ማንኛውንም የኪነ ጥበብ ምርት ከሶስት ማዕዘናት አንጻር፡ «ኪነ ውበታዊ ጠቀሚታው» (aesthetic value) ከትክክለኛነቱና ከርዕዮተ ዓለማዊ ይዘቱ» አንጻር ይገመገማል። ግልት ነው። የኪነጥበብ ምሁራን ኪነጥበብን በእነዚህ ከላይ ከተጠቀሱት ሶስት ሁኔታዎች አንጻር ግዩ ትክክለኛ መሆኑን ለማሳሰብ፡ «...ኪነት በመሠረታዊ ባሕሪው ይህም ግልት በተጨማሪው የነጻ ህ የሶስቱ ነገሮች፡ የሰነድ ውበት፡ የትክክለኛ ግንዛቤና የርዕዮተዓለም ውህድ በመሆኑ

ነው»⁸ ይላሉ። እዚህ ላይ አንድ ነገር ግልጽ ላይሆን ይችላል። በአንገሩ ዚስ አቀራረብ ኪነጥበብ ሁለት ነገሮች ማለትም ኪነጥበባዊ ግንዛቤና ርዕዮተ ዓለም ነው። በሌላ በኩል ደግሞ ኪነጥበብ «የሥነውበት፡ የትክክለኛነት ግንዛቤና የርዕዮተ ዓለም ውህድ ነው»። የአንደኛው አቀራረብ ለኪነጥበብ (በዚህ አንጻር) ሁለት ፈርጅ (ሥነውበትን በመተውይመሰላል) አለው ሲል የሁለተኛው አቀራረብ ግን ሶስት ፈርጅ አለው ስለሚል የትኛው ነው ትክክል ተብሎ ይጠየቅ ይሆናል። የሁለቱም አቀራረብ ስህተት የለውም። ምክንያቱም ኪነጥበብ «የኪነጥበባዊ ግንዛቤና የርዕዮተ ዓለም» ውህድ ነው ሲባል «ኪነጥበባዊ ግንዛቤ» የሚለው ቃል የኪነጥበብ ልዩ ባሕር የሆነውን ሥነውበትን፡ ስለሚያቅፍ ነው። ስለሆነም ኪነጥበብ የእነዚህ የሶስት ባሕሪያት ዲያሌክቲካዊ ውህድ መሆኑን ለየት ባለ መንገድ ለማቅረብ ተሞክረው እንጂ በሁለቱም አቀራረብ የተተወ የኪነጥበብ መሠረታዊ ባህሪያዊ የለም።

ስለሆነም የኪነጥበብ ውስጣዊ ባሕር ከርዕዮተ ዓለም ተጽዕኖ ውጭ ሊሆን አይችልም ሲባል እንዲያው በዘፈቀደ ሳይሆን ከማርክሲዝም ሌኒኒዝም ንድፈሐሳብ አንጻር የኪነጥበብ እውነታን በመመርመር፡ በመረዳትና በተጨማሪም የኪነ ጥበብን ታሪካዊ ዕድገት በመገንዘብ ነው። ጠቅላላ ተደርጎ ሲታይ ኪነጥበብ ከርዕዮተ ዓለም ጋር በሁለት መንገዶች ግንኙነት አለው ማለት ይቻላል። አንደኛ፡ ኪነጥበብ የተወሰኑ መደቦች ልዩ ልዩ አመለካከቶች ማስተላለፊያ መሣሪያ ነው። የልዩ ልዩ መደቦች ፖለቲካዊ፡ ሥነምግባራዊ፡ ሥነውበታዊ፡ ፍልስፍናዊና የመሳሰሉት አመለካከቶች ከሚሰራጩበትና ከሚተላለፉበት መድረክ አንዱ ኪነጥበብ ነው። ሁለተኛ፡ ኪነጥበብ በራሱ ባሕሪም ርዕዮተዓለማዊ ነው። ምክንያቱም አንድ የኪነጥበብ ምርት በራሱ እውነታን ማንጸባረቅ ብቻ ሳይሆን ይህን እውነታ በሚመለከት የከያኒውን አስተሳሰብ፡ ስሜት፡ አመለካከት፡ ፍላጎት፡ አቋም ወዘተ... አጣምሮ የሚገልጽ ነው»⁹ በመደብ ሥርዓተ ማህበራት ግለሰብ የግዴታ የዚህ ወይም የዚያ መደብ ወይም ማህበራዊ ክፍል አባል እንደመሆኑ አስተሳሰቡ፡ ስሜቱ፡ አመለካከቱ፡ ፍላጎቱ፡ ዝንባሌው ወዘተ... ከዚህ ወይም ከዚያ መደብ (ወይም ቅደም ተከተል ጠባይ ካላቸው ለምሳሌ ንዑስ ከበርቲ) አመለካከት፡ አስተሳሰብ፡ ፍላጎት፡ ስሜት ወዘተ... ተጽዕኖ ውጭ ሊሆን ከቸውንም አይቻለውም።

የኪነጥበብ ሚና

ኪነጥበብ የሥነውበት፡ የትክክለኛ ግንዛቤና የርዕዮተዓለም ውህድ ስለሆነና በተጨማሪም በሚታይ ምስል የሚቀርብ በመሆኑ የሰዎችን አእምሮ ለማነጽ፡ ለማስተማር ታላቅ መሣሪያ ነው። በኪነጥበብ አማካይነት ሰው መጥፎውንና ጥፋውን፡ የሚበጀውንና የማይበጀውን ሊገነዘብና ሊያውቅ ይችላል። ኪነጥበብ በይዘቱ ርዕዮተዓለምን የሚያቅፍ፡ የሚያራምድ በመሆኑ በመደቦች ትግል ውስጥ ከፍተኛ መሣሪያ ነው። እንደሚያራምደው የርዕዮተዓለም ዓይነት ኪነጥበብ የተራማጅነት ወይም የአድጋሪነት ሚና ይጫወታል።

ኪነጥበብ ወገናዊ ነው። አንድ የኪነጥበብ ምርት ወይም ዘርፍ፡ እንበል ሥነ ጽሑፍ የሰዎችን ስሜት፡ ፍላጎት፡ ምኞት፡ ርዕዮተዓለምና ማህበራዊ ንቃተ ሕሊና ያን ጸባርቃል። በኪነጥበብ ሥራ ውስጥ የሚንጸባረቅ አስተሳሰብ ከተወሰነ የኅብረተሰብ ክፍል፡ ከመደብ ፍላጎትና ዓላማ አንጻር የሚታይ ነው። ለዚህ ነው ኪነጥበብ መደባዊ ነው፡ ወገናዊ ነው፡ የሚባለው። በመደባዊ ኅብረተሰብ አንድ ከያኒ በኪነጥበብ ምርቱ፡ ሰዎችን ያስተምራል፡ ሰዎች አንድን ማህበራዊ ክስተት ጉራለይተው (ወገናዊ ሆነው) እንዲያደንቁ፡ እንዲያገፉ፡ እለበለዚያ እንዲቃወሙ፡ እንዲያፈርሱ ይጋብዛል፡ ይቀ

ስቅሳል። ከያኒው በአካባቢው ያለውን ማህበራዊ እውነታ በሚመለከት የሚወስደው አቋም የሚወስነው በኅብረተሰቡ ውስጥ ባለው መደባዊ ቦታ ወይም በቆመለት መደብ ጥቅም አኳያ ነው። በተጨማሪም አንድ ከያኒ የብዙ መደብ ፍላጎቶችንም የሚያቅፉ ክፍተሮችና የሚጋጩ አስተሳሰቦችንና ርዕዮተዓለሞችን የሚያንጸባርቁ የኪነ ጥበብ ምርቶች ሊያመርቱ ይችላሉ። እዚህ ላይ ፍሬ ነገሩ መደብ አስካለድረስ የከያኒው የኪነጥበብ ምርት (ከአንድ በላይ የሆኑ መደቦችን ጥቅም በአንድ ወቅት ለማንጸባረቅ ቢችሉም) በጠቅላላው ከመደባዊ አመለካከት፡ ከወገናዊነት ውጭ ሊሆን አለመቻሉ ነው። ይኸም ማለት መደብ አስካለድረስ የኪነጥበብ ምርት እውነታን የሚገነዘበው በመደብ መነሻ በመመልከት ነው ማለት ነው። ስለዚህም ነው ኪነጥበብ የርዕዮተዓለም መሣሪያ ነው የሚባለው።¹⁰

ኪነጥበብ በመሠረቱ የማህበራዊ ግንኙነት ነጸብራቅ መሆኑን ከነማርክስ በፊት የነበሩትም ቁስ አካላዊ ፈላስፎች ተገንዝበውታል። ይሁን እንጂ ማርክስና የማርክሲዝም ተከታዮች ብቻ ናቸው። «በኪነጥበብ ውስጥ የሚንጸባረቀው እውነታ፡ የሚወሰነው በመደቦች ጥቅም፡ በመንግሥት፡ በመደቦች የትግል ደረጃና በዚያም ኅብረተሰብ ውስጥ የበላይነት ባለው ርዕዮተዓለም መሆኑን»¹¹ ያስገነዘቡትና ለማኅበራት የቻሉት ስለሆነም «በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ ኪነጥበብ የርዕዮተዓለም ተሸካሚና አስተላላፊ መሣሪያ ነው የሚለው ሐሳብ የማርክሳዊ ሌኒኖዊ የኪነጥበብ ጽንሰ ሐሳብ (conception) መሠረት ነው»¹²

«ኪነጥበብ ለኪነጥበብ ሲባል»

«ኪነጥበብ ለኪነጥበብ ሲባል» የሚለው ጽንሰ ሐሳብ «ኪነጥበብ በራሱ ለራሱ» ዓላማ ያለው፡ ከየትኛውም መደባዊ ጥቅም፡ የፖለቲካ እውነታ፡ የርዕዮተዓለም ግጭት

«ነገሩን መሆን አለበት የሚል የቡርኪ አመለካከት ነው። ለሐሳቡ አነሳስ የተለያዩ ምክንያቶች ሊኖሩት ቢችሉም በአጠቃላይ ሲታይ በአሁኑ ጊዜ አድጋሪ የሆነ የቡርኪ አመለካከት ነው። ይህ አመለካከት በሥነ ፅውቀት (epistemology) አንፃር ሲታይ የኪነ ጥበብ አንድ ገጽታ የሆነውን ስነ-ውበትን ከሌሎች የኪነ ጥበብ ገጽታዎች ነጥሎ በማየትና በማጋነን የሚከሰት ነው። ታዲያ የኪነ ጥበብን አንድ ገጽታ ብቻ መውሰድና ሌሎችን የኪነ ጥበብ ገጽታዎች አለመገንዘብ ስሕተትና ሳይንሳዊነት የሚጉድለው ስለሆነ ተቀባይነት የለውም። ውስጥ አእምሮ ያለው ሰው ሊያየው የሚችለውን እውነት ያጣመመ ኢሳይንሳዊ አቀራረብ ነው።

«ኪነ ጥበብ ለኪነ ጥበብ ሲባል» የሚለው ጽንሰ ሐሳብ ጉጅነቱ የበለጠ የሚከሰተው በማኅበራዊ አንፃር (sociological aspect) ሲታይ ነው። በዚህ አንፃር ሲታይ «ኪነ ጥበብ ለኪነ ጥበብ ሲባል» ማለት ወርቀት አደሩ ሕዝብ የኪነ ጥበብን የትግል መግሪያነት ተረድቶና ተገንዝቦ እንዳይገለገል በትግረገን ነው። ይህ አጽዋ በቅድሚያ ነቅቶ ኪነ ጥበብን ለመደብ ጥቅሙ ማስፋፊያነትና መጠበቂያነት በመጠቀም ላይ ካለው ከአድጋሪው የቡርኪ መደብ ጉን የሚሰለፍ ይሆናል። ይህም በመሆኑ ነው ዛሬ ብዙ የለየላቸው አድጋሪ የቡርኪ ምሁራን ይህን የተሳሳተ አስተሳሰብ ማፍረስ ሥራቱ ብለው የተያያዙት። እነኚህ የቡርኪ ምሁራን ኪነ ጥበብ ሕዝቡን የግያገ ለገል፣ የመደብ ትግልን የግያንጸባርቅ፣ የጭቂኖችን ተስፋና ምኞት የግያቅፍ፣ ከግንኛውም የመደብ ጥቅም በላይ እንደሆነ አድርገው ያቀርቡታል። ሐቂ ግን የዚህ ተሳራሪ ነው።

በመደባዊ ኅብረተሰብ አንድ ከያኒ እውቀት አላወቀም ከመደባዊ አስተሳሰብ ውጭ ሊሆን አይችልም። እንደሚታወቀው ያለ ሐሳብ ኪነ ጥበብ የለም። ያለው ስ

ጣዊ እምነትና ሐሳብ ከያኒ ኪነ ጥበብን ሊያመርት አይችልም። የማናቸውም ከያኒ ሐሳብ ተጨባጭ ሁኔታን፣ ምኞትን፣ ፍላጎትን፣ ሐሳብን ወዘተ - - - የሚገልጽ ሲሆን፣ በመደብ ኅብረተሰብ እነዚህ ሁሉ መደባዊ ጸባይ አላቸው። ስለሆነም ከያኒው ያመረተው ኪነ ጥበብ በባሕሪው የከያኒውን መደባዊ ስሜት፣ ፍላጎትና ምኞት ማንጸባረቅና ለመደቡ ጥቅም ከመቆም ነፃ ሊሆን አይችልም። በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ከዚህ ውጭ የሆነ አጠቃላይ የኪነ ጥበብ ምርት ዘበት ነው። ስለሆነም ኪነ ጥበብ በመደባዊ ኅብረተሰብ ከመደብ ውጭ ሊሆን አይችልም። በተለይም ደግሞ ከመቼውም ጊዜ የበለጠ የመደቦች ትግል በየመስኩ ተፋፍሞ የሠርተአደሩ ሕዝብ ትግል አሸናፊ እየሆነ በሕደበት በአሁኑ ጊዜ «ኪነ ጥበብ ለኪነ ጥበብ ሲባል» የሚለውም አባባል ትክክለኛ ያልሆነና የአድጋሪ መደብ ፍላጎትን የሚያራምድ፣ ኪነ ጥበብ ጠንካራ የመደብ ትግል መሣሪያ መሆኑን የሚከድ ነው።

ኪነ ጥበብ የመደብ ትግል መሣሪያና ሳይንሳዊ ርዕዮተዓለምን ለማስፋፋት ከፍተኛ ሚና የሚጫወት መሆኑን በመገንዘብ ዛሬ የኢትዮጵያ አብዮት ለኪነ ጥበብ መስፋፋት ሰፊ በር ከፍቷል። ኪነ ጥበብ አድጋሪን ሥርዓትን ለማፍረስና አዲስ ሥርዓትን ለመገንባት ትልቅ ሚና አለው። ከዚህ ቀጥሎ ይህንን ሐቅ ከኢትዮጵያ ተጨባጭ ሁኔታ ጋር በማገናዘብ ለመገምገም እንሞክራለን።

ኪነ ጥበብ በቅድመ አብዮት ኢትዮጵያ

ጥንታዊ ሥልጣኔ ካበበባቸው አገሮች መካከል አንዷ ኢትዮጵያ እንደመሆኗ የኢትዮጵያ ሕዝብ በረክሞ ዘመን ሕልውናው ያካበተው የባህል ክምችት አለው። ከዚህም የሕሊናዊ ባህል ክምችት መካከል አንድ ኛው ኪነ ጥበብ ነው። በኢትዮጵያ ውስጥ የረክሞ ዘመን ታሪክ ካላቸው የኪነ ጥበብ

ዘርፎች መካከል የሥነ ጽሑፍ፣ የሙዚቃ፣ የቲያትር ጥበቦች ይገኙበታል። በተለይም ሥነ ጽሑፍ ከመካከለኛው ዘመንም በፊት በኢትዮጵያ ታሪክ ውስጥ በጥንታዊ ዘመንም ጭምር «ከፍተኛ ደረጃ ላይ ደርሶ እንደነበር የተረጋገጠ ነው።»¹³

የቲያትር ሙያም እንዲሁ በኢትዮጵያ የረጅም ጊዜ ታሪክ እንዳለው ይነገራል። ምናልባት በአክሱም ሥልጣኔ ጊዜና ከዚያም በኋላ በላስታ ዘመነ መንግሥትና በጉንደር ዘመነ መንግሥት ጊዜም በሰሜን ኢትዮጵያ የትያትር ጥበብ የታወቀ እንደነበረ የታሪክ መረጃዎች ይጠቁማሉ።¹⁴ በጉንደር ዘመነ መንግሥት የመጀመሪያው የኢትዮጵያ «ቤተ ቴአትር» ተብሎ ሊወሰድ የሚችል አዳራሽ በጉንደር እንዳለ የታወቀ ነው። ይሁንና የጊዜው የቴአትር ጥበብ በአብዛኛው በገዢ መደቦች አካባቢ የተወሰነ ነበር። ለምሳሌ የጉንደር «ቤተ ቴአትር» ከጉንደር ነገሥታት አንዱ የነበረው ባልሳዊ ዳዊት ራሱ በገና የሚደረድርበት ጭምር እንደነበረ ይነገራል።¹⁵ በላስታ ዘመነ መንግሥትም ጊዜ የነበሩት ከያንያን በንጉሡ የተደራጁና ለቤተ መንግሥት የሚያገለግሉ እንደነበረ ታሪክ ያወሳል።

በቅርቡ ባለፈው የፊውዳል ሥርዓት ውስጥ ካፒታሊዝም ማቆጣጠር እስከጀመረበት እስከ 1940ዎቹ ዓመታትና ከዘመናዊ ትምህርት መከሰት ጋር መጸሕፍት፣ ሲኒማ፣ ቲያትር፣ ሙዚቃ፣ ወዘተ - - - - ከመስፋፋታቸው በፊት፣ በተለይ ሥነ ጽሑፍና ሙዚቃ በሃይማኖት ሰዎች እካባቢ ብቻ ይካሄዱ ስለነበር፣ በኢትዮጵያ ውስጥ የነበሩ የኪነ ጥበብ ዘርፎች በአብዛኛው ሃይማኖታዊና ሃይማኖት ነክ አመለካከቶችን ያዘሉና የፊውዳሉን ርዕዮተዓለም የሚያንጸባርቁ ነበሩ።

ለምሳሌ፣ በአብዛኛው በቅድመ አብዮት ኢትዮጵያ የነበረው ሥነ ጽሑፍ ከሰፊው ሕዝብ የኑሮ ሁኔታ የተገነጠለ ነበረ። የቅ

ድመ አብዮት ኢትዮጵያን ስነ ጽሑፍ ባሕርያት የገመገመ እንደጥናታዊ ጽሑፍ ለሌሊት ጉዳይ ሲያብራራ፣ «የመጻፍና የማንበብ ጥበብ እንደከፍተኛ ምሥጢር ተቆጥሮ የመላእክትንና የቅዱሳን እንዲያምሰል የምድራዊ ገዢዎችን ማወደሻ ሆኖ ኖሯል። ከቤተ ሃይማኖት ውጪ ለማንበብ ወይም ለመጻፍ የሞከረ ሰው «መጽሐፍ ገላጭ» ወይም አስማተኛ ደብተራ እየተባለ ይጠራል።»¹⁶ ብሎ ነበር።

በአጠቃላይ በቅድመ አብዮት ኢትዮጵያ በልዩ ልዩ የኪነ ጥበብ ዘርፎች ውስጥ በአብዛኛው ይንጸባረቅ የነበረው የአድጋሪው የፊውዳል ቡርኪ መደብ ርዕዮተ ዓለም ነበር። እንዲያም ሆኖ አድጋሪው የፊውዳል ቡርኪ መደብ ለኪነ ጥበብ መስፋፋትና ለከያኒያን እንክብካቤ ያደረገው አጥጋቢ ነገር አልነበረም። እንዲያውም ለኪነ ጥበብ መስፋፋት ከፍተኛ ደንቃራ ሆኖ ነበር። ኅብረተሰቡ ለኪነ ጥበብ ያለው አመለካከት የተሳሳተ እንዲሆን፣ የኪነት ባለሙያዎች የተናቁና የተጠሉ እንዲሆኑ ሲያደርግ ቆይቷል። ብዙ ከያኒያን በሙያቸው ምክንያት ሌላው ቀርቶ ጋብቻን ተነፍገው እንደነበረ ዛሬ በየአጋጣሚው ሁሉ በይፋ የሚናገሩት ሐቅና የቅርብ ትዝታ ነው። ከያንያን በኪነ ጥበብ ምርታቸው ከሕዝቡ ጉን ለመቆም ቢሞክሩ የሚደርስ ባቸው በደልና ሥቃይ ከፍተኛ ነበር። በፊውዳል ቡርኪ ኢትዮጵያ ሐቀኛ ከያኒያን የፊውዳል ሥርዓት ያቀረበላቸው ምርጫ ወይ ከፊውዳል ሥርዓት ጋር የሚጣጣም ኪነ ጥበብ ማምረት፣ አለበለዚያም አርፎ መቀመጥ ነበር። ከያኒያን እምቢ ብለው የጭቁንን ሕዝብ የልብ ትርታና ፍላጎቱን የሚያንፀባርቅ ጽሑፍ፣ ሥዕል፣ ድራማ ትያትር ወዘተ - - - ቢያቀርቡ ግን ወደ እሥር ቤት በመወርወር የቁም ሥቃይ እንዲያዩ ያደረግ ነበር።

ይህም በመሆኑ በፊውዳል ቡርኪ ኢትዮጵያ የኪነ ጥበብ ዕድገት ታፍኖ የኪነ ጥ

በብ ባለሙያዎች እንዲጠሉ ተደርጓል ። እውነተኛ ኪነ ጥበባዊ የፈጠራ ሥራ ገሽሽ ተደርጓል ። እንዲሁም በር የተከፈተለት የፊውዶ ቡርጂውና የኢምፔሪያሊስት የኪነ ጥበብ ምርት ነበር ።

በወደቀው የፊውዶል ሥርዓት ውስጥ የበላይነቱን ይዞ የነበረው የፊውዶል ርዕዮተ ዓለምና ኪነጥበባዊ ግንዛቤ ነው ቢባልም ምንም ዓይነት ሥርዓቱን ተቃዋሚና ተራ ግጅ ኪነጥበባዊ ምርት አልተከየነም ማለት አይቻለም ። የተፈለገውን ያህል ለሰፊው ሕዝብ እንዳይዳረቡ የነበረው አድኃሪ ሥርዓት አፍኗቸው ነው እንጂ የሰፊውን ሕዝብ ብሶት ፣ የሀገራችንን ጎሳቀርነት ወዘተ - - - የሚገልጹ በምሁራን የቀረቡ የኪነ ጥበብ ምርቶች ነበሩ ።¹⁷ ለምሳሌ ፣ ባለሥልጣናቸው የነበሩ ጆሴፍ በሕዝቡ ላይ የሚያደርሱትን በደል ከሚገልጹ ግጥሞች መካከል አንደኛው ፡—

«ጊዜ ነው እንጂ ቁምነገራም

ባላባትነት አያኮራም» የሚል አነጋገር ነበር ።

በተጨማሪም ሰፊው ሕዝብ ለሀገሩ እየወራ ፣ ምርት እያመረተና ከጠላት እየተዋጋ በትግሉ የተገኘው የሥራ ፍሬ ለጭቁን ሕዝብ ሳይሆን ለጥቂት መሳፍንትና መኳንንት ብቻ ይውል እንደነበረ በሙዚቃ ጭምር ተንፀባርቆ ነበር ።

«ኢምፔሪያሊስት የጥጥር ተላላ

የጥተልሽ ቀርቶ የገደለሽ በላይ» የሚለው ግጥም የሚያመለክተው ይህንን ነበር ።

አድኃሪው የፊውዶል ቡርጂ መደብ ኪነ ጥበብን የርዕዮተ ዓለሙ ግወራሚ አድርጎ ሲገልግልበት መቶቱ ፣ የአድኃሪውም የፊውዶል ቡርጂ መደብ ርዕዮተ ዓለም ከታሪክ ሂደት ጋር ጨርሶ የግደግጣም በመሆኑ ፣ የፊውዶል ሥርዓት ኪነጥበብ እውነታን ኪነ ጥበባዊ በሆነ መልክ ከግንፀባረቅ ፈንታ ፣ በግጥምና በግደናገር ለአድኃሪው ሥርዓት እንዲያገለግል በማድረጉ የራሱን ውበት

ትና ጣዕም አጥቶ ነበር ።

በአጠቃላይ በወደቀው ሥርዓት በኪነ ጥበብ መስክ ከፍተኛ የመደብ ትግል በግልጽም ሆነ በይፋ ተካሂዷል ። የአድኃሪው የፊውዶል ቡርጂ መደብ ጥቅሙን ለማስከበር ሲል ኪነጥበብ የከንቱ ርዕዮተ ዓለሙ ማስፋፊያ እንዲሆን አድርጓል ። በተለያዩ የኪነጥበብ ዘርፎች እንዲወደስ በማስገደድ እራሱን ሲያታልል ኖሯል ። በዚያውም አንፃር በስፋት ባይሆንም አንዳንድ በየወቅቱ የተነሱ ተራግጾ ግለሰቦች ወዘተ - - - ከፊውዶል ሥርዓት ማገበርና አቀንቃኞች ጋር የሚደረገውን ትግል በኪነጥበብ መስክም አካሂደዋል ። ይህም በተውኔት ፣ በግጥም ፣ በሙዚቃና በመሳሰሉት የኪነጥበብ ዘርፎች ይንፀባረቅ እንደነበር ይታወቃል ። ይህ ለብዙ ዘመን ታፍኖ ፈራ ተባ በማለት ሲከሰት የነበረው ተራግጾ የነበረ የኪነጥበብ አዝማሚያ ታላቁ የየካቲት 1966 ሕዝባዊ አብዮት ሲፈነዳ በይፋ ወጥቶ በአድኃሪው ኪነ ጥበብ ላይ የበላይነቱን ለማስፈን በመታገል ላይ ይገኛል ።

ኪነጥበብ በአብዮቱ ሂደት

አንድ ማገበራዊ አብዮት ሥር ነቀልነቱ የሚለካው በብዝበዛ ላይ የተመሠረተውን የምርት ግንኙነት ለማንኮታኮት በመቻሉ ብቻ ሳይሆን ፣ ለዚሁ የምርት ግንኙነት ዕድሜ መራዘም ሀሊናዊ ሁኔታዎችን ሲያመቻች የነበረውን አድኃሪ ርዕዮተዓለምና ከዚሁ ርዕዮተዓለም ጋር የተቆራኙ የማገበራዊ ንቃት ሕሊና ቅርጾችን ለማዳከምና በምትካቸውም አዲስ ርዕዮተዓለምና አዲስ ፖለቲካ ፣ አዲስ ሥነ ምግባር ፣ አዲስ ኪነ ጥበብ እንዲያቆጣጠሩ እንዲበልጽ ለማድረግ በመቻሉም ጭምር ነው ።

የኢትዮጵያ ሕዝባዊ አብዮት ሥር ነቀል አብዮት እንደመሆኑ ፣ በቅድመ አብዮት በአብዛኛው የፊውዶል ቡርጂ መደብ ጥቅም አናፋሽና አራግጅ የነበረውን ኪነጥበብ ነፃ አውጥቶታል ለማለት ይቻላል ። ድኅረ አብ

ዮት ኪነጥበብ በሙዚቃው ፣ በቲያትሩ ፣ በሥዕሉ ፣ በሥነጽሑፍ ፣ በቅርጻቸው ፣ ወዘተ - - - ዘርፎች ሁሉ ሰፊው ሕዝብ በፖለቲካ ፣ በወታደራዊ ፣ በኢኮኖሚና በማገበራዊ ትግሎች ያገኛቸውን ድሎች የሚያንፀባርቅ ፣ ሕዝቡን ለበለጠ ትግልና ድል የሚቀሰቅስ ፣ እግረ መንገዱንም የአብዮቱ ፈር ቀዳጅ የሆነውን ርዕዮተዓለም በስፋት በሰፊው ሕዝብ ውስጥ እንዲሠርዕ በማድረግ በኩል የሚጫወተው ሚና በጣም ከፍተኛ ነው ። በኢትዮጵያ አብዮት ሂደት የኪነ ጥበብ ምርት የጥቂት በዝባዦች መገልገያ መሆኑ ቀርቶ ብዙኃኑ የኪነጥበብ ምርት ተጠቃሚ የሚሆኑበት ሁኔታ በመፈጠር ላይ ነው ።

አብዮቱ አሁን በደረሰበት የእድገት ደረጃ ለፓርቲ ምሥረታ ፣ ለኢኮኖሚ ግንባታና ለሀገር መከላከል በመካሄድ ላይ ባለው ትግል ሠርቶአደሩ ሕዝብ የርዕዮተዓለም ትጥቁን በየጊዜው እንዲያጠናክር ፣ የሥራ ምርታማነቱን እንዲጨምርና አብዮታዊት እናት አገሩን ከማናቸውም ጥቃት ለመከላከል ዝግጁ ሆኖ እንዲጠባበቅ በማድረግ ረገድ የተለያዩ የኪነጥበብ ዘርፎች የሚጫወቱት ሚና ከፍተኛ ነው ። በተለይ ደግሞ የፊውዶልን ርዕዮተዓለም ቅሪቶች ደረጃ በደረጃ ለማጥፋትና ለማሌ ርዕዮተዓለም መስፋፋት አመቺ ሁኔታ ለሚፈጥረው ለባህል አብዮት ግብ መምታት የአብዮታዊ ኪነ ጥበብ መዳበር አስፈላጊ ነው ። አብዮታዊ ኪነጥበብ ሊዳብር የሚችለው ደግሞ ብቃቱን በማጠናከር ፣ ያለውንና ጎልቶ የሚታየውን ደጋግሞ በማቅረብ ሳይሆን ፣ በፈጠራ ላይ የተመሠረተ የኪነጥበብ ምርትን በማምረት ነው ። በኪነጥበብ ዘርፍ ብቃት የሚለካው ደግሞ « - - - ከያኒው የኑሮን መሠረታዊ መርሆዎችና አዝማሚያዎችን በምን ያህል ጥልቀትና ስፋት እንዳሰራቸው ፣ ስሜቱንና አመለካከቱን በምን ያህል ግልጽና በሚያሳምን ሁኔታ በማቅረቡ ነው ። »¹⁸ አብዮታዊ ኪነጥበብን ለማዳበር ሌላው የሚ

ያስፈልገው ነገር ወገናዊነትን ማጠናከር ነው ። «የኪነጥበብን ርዕዮተዓለማዊ ገጽታ መካድ የሁለቱንም የኪነጥበብንና የርዕዮተዓለምን መስኮች በጣም ማጥበብ ነው ። »¹⁹ ሳይሆን ፣ ሳይወጥን ፣ በርዕዮተዓለም አንፃር ነገሮችን ሳይገነዘብ እንዲያው በደፈናው በመገፋፋት (emotion) የሚጽፍ ደራሲ ካለ ይህ «ደራሲ» እንደዕብድ ሊቆጠር የሚችል ነው ።²⁰ ነገሮችን በትክክል ሳይገነዘብ ሳይብላላና የተወሰነ ርዕዮተዓለማዊ አመለካከት ሳይኖረው እንዲያው በስሜት ብቻ በመነሣሣት የሚጽፍ (የሚጽፍ ከማለት ይልቅ የሚለቀልቅ ማለቱ ሳይሻል አይቀርም) ደራሲ ፣ ማገበራዊና ሕሊናዊ ከስተቶችን በትክክል ተገንዝቦና በአእምሮው አጣጥሞ አቋም በመውሰድ በፈጠራ ሥራው አስተያየቱን ፣ ዳኝነቱንና ፍላጎቱን በሚገባ ሊያንፀባርቅ አይችልም ።

ኪነጥበብ የርዕዮተዓለም መሣሪያ ስለመሆኑ በዚህ ጽሑፍ መግቢያ ላይ ትኩረት በመስጠት ለማብራራት ሞክረናል ። በተጨማሪም ይኸው ሁኔታ በቅድመ አብዮት ኢትዮጵያ በገሀድ የታየ ነገር እንደሆነም ለማመልከት ተሞክሯል ። ኪነጥበብ ከርዕዮተዓለም ብቻ ሳይሆን ፣ የርዕዮተዓለም ዋንኛ ዘርፍ ከሆነው ከፖለቲካም ጋር የቀረበ ግንኙነት ያለው በመሆኑ ይህን በሚመለከት አንዳንድ ነጥቦችን በተጨማሪ ማንሣቱ ጠቃሚ ይመስላል ።

የመደብ ትግል በተፋፋመ ቁጥር የኪነ ጥበብና የፖለቲካ መቀራረብ ከፍተኛ ነው ። በሀገራችንም ይህ ህቅ ጎልቶ ታይቷል ። የመደብ ትግሉ ከፍተኛ ደረጃ በደረሰበት ፣ በኢምፔሪያሊዝም አነሣሽነት የሱማሌ አድኃሪ መንግሥት አገራችንን በወረረበት ጊዜና የውስጥ አድኃሪዎች በተለይም ኢድህና ኢሕአፓ ነጭ ሽብርንና የኢኮኖሚ አሻጥርን በሰፊው በተያያዙበት ጊዜ ኪነጥበብ በፖለቲካ ሥራ ላይ በይበልጥ በማተኮር የፖለቲካ ቅስቀሳ ያካሂድ እንደነበር ይታወቃል ። ታዲያ ከዚህ ህቅ ተነሥቶ ኪነጥበብ ፖለቲካ

ካዊ ነው፡ ወይም ዚነጥበብ በቀጥታ ስለፖለቲካ ብቻ ግድግዳ አለበት ከተባለ ደግሞ በሕተት ይሆናል። ይሁንና ዛሬ ለነፃነት፣ ለሰላም፣ ለፍትሕ የሚደረገው እንቅስቃሴ የማይመለከተው ከመደበኛ ጦርነት ነፃ የሆነ ቡድን ወይም ግለሰብ አይገኝም። ስለሆነም ይህንን ሁለንታዊ እውነታ የማያንፀባርቅ ኪነጥበብ ከገብረተሰብ ፍላጎትና ምኞት ጋር የተያያዘ ነው። ለማለት ያስቸግራል። ዛሬ «ፖለቲካ» በሚለው ቃል ቅጽል የሚጀመሩ ድራግዎች፣ ሲኒማዎች፣ ቲያትሮች ሥዕሎች፣ ሥነጽሑፎችና የመሳሰሉት የኪነጥበብ ምርቶች በሰፊው እየተመረቱ ነው። ይህ የኪነጥበብና የፖለቲካ ግንኙነት በግልጽ የሚያሳየን አንድ ምሳሌ ነው። ኪነጥበብና ፖለቲካ ግንኙነት አላቸው ሲባል ግን ከዚህ በላይም ይሕዳል።

ስለግንኛውም የጊዜያችን አንገብጋቢ ችግሮች የሚያወሳ ኪነጥበብ ፖለቲካዊ ነው።²¹ እዚህ ላይ ፍሬ ነገሩ በቀጥታ ፖለቲካ የሚለውን ቅጽል መያዙ ወይም በቀጥታ ስለፖለቲካ ግድግዳ አይደለም። ምክንያቱም እነዚህ አንገብጋቢ ችግሮች ከፖለቲካ ግለትም፣ ከመደበኛ፣ ከብሔረሰቦች፣ ከመንግሥታትና ሥልጣናት የግንባር ስብዕናት መሠረታዊ ጥቅም ፍጹም ነፃ ሊሆኑ አይችሉም። በተጨማሪም የአንድ የኪነጥበብ ምርትን ተራማጅነት (የፖለቲካ ተግባርን) የሚወስነው ነብረተሰብ የገጠመውን ችግር በትክክል በመመልከትና የነበረተሰብን እውነተኛ የእድገት አቅጣጫ በማሳየቱ ነው። አንድ በዚህ ርዕስ ላይ ጥናት ያካሄደ ጸሐፊ እንዲያስገነዝበው «የኪነጥበብ ተራማጅነት፣ ግንባራዊና ፖለቲካዊ ትርጉም የሚወስነው በኪነጥበቡ ሀቀኛነት፣ በኅብረተሰቡ ሕይወት ውስጥ የሚታዩትን መሪ አዝማሚያዎች በሚያሳዩን መልክ በማንፀባረቁና በመገለጹ ነው።»²²

ከዚህ አጠቃላይ የኪነጥበብ አመለካከት በመነጣት በአሁኑ ጊዜ የኢትዮጵያ አብዮት

ከደረሰበት የእድገት ደረጃና ከሚከተለው የእድገት ፈለግ አንፃር፣ በሕዝባዊ አብዮቱም ውስጥ ከሚጫወተው ከፍተኛ ሚና አንፃር፣ የኪነጥበብ ፖሊሲውን አቅጣጫ መገምገሙ አስፈላጊ ይሆናል።

እንደሚታወቀው አሁን ያለንበት ወቅት ለሶሻሊዝም ግንባታ ቁሳዊና ሕሊናዊ ሁኔታዎች የሚዘጋጁበት ቅድመ ሶሻሊስት የሆነ የሽግግር ወቅት ነው። ስለሆነም፣ በዚህ ወቅት የኪነጥበብ አቅጣጫን ለመገምገም የሽግግር ወቅቱን አጠናቀው ሶሻሊዝምን በገነቡ አገሮች ውስጥ ኪነጥበብ ከደረሰበት ደረጃ አንፃር የሽግግር ወቅት ኪነጥበብን መዳሰስ ያስፈልጋል።

ለመንደርደሪያ ያህል ግን በሶሻሊስት አገሮች ውስጥ የኪነጥበብ መመሪያ የሆነውን የሶሻሊስት እውነታነትን ምንነት ለመገምገም እንግዲህ «በኪነጥበብ ዘርፍ እውነታነት (Realism) ሲባል ዕንሰ ሐሳቡ በልዩ ልዩ የኪነጥበብ የፈጠራ ሥራዎች ውስጥ ነባራዊ እውነታን (Objective Reality) በትክክል የማንፀባረቅ ባሕሪን የሚያመለክት ነው። ኪነጥበባዊ እውነታነት የተለያዩ የእድገት ደረጃዎችን አልፏል። እነሱም ርማንቲክ እውነታነት፣ ሂሳዊ እውነታነትና ሂሳዊ እውነታነትን በመተካት በታላቁ የጥቅምት ሶሻሊስት አብዮት አማካይነት የተከሰተው ሶሻሊስት እውነታነት ናቸው። እነዚህ ሁሉ የኪነጥበብ እውነታነት ዓይነቶች ተጨባጭ ሁኔታውን፣ ነባራዊ እውነታን የማንፀባረቅ ባሕሪ ስላላቸው ተመሳሳይነት ቢኖራቸውም፣ የእውነታን ውስጣዊ ይዘት ለመገንዘብ ባላቸው ችሎታ፣ በኪነጥበባዊ የፈጠራ ዘዴያቸውና በታሪካዊ አመጣጣቸው ይለያያሉ።

ርማንቲክ እውነታነት በ1820 እና በ1830ዎቹ አካባቢ በአውሮፓ ውስጥ የተከሰተ የኪነጥበብ የፈጠራ ዘዴ ሲሆን፣ በወቅቱ ከፈረንሳይ የቡርጂክ አብዮት በኋላ በአውሮፓ

ውስጥ ተስፋፋቶ የነበረውን የፀረ ፈውዳል ትግል በማገዝ፣ ፈውዳሉም ሆነ ቡርጂክው በሠርቶአደሩ ሕዝብ ላይ ያደርሱ የነበረውን ግፍ በማጋለጥና የሕዝብን ቅሬታ በማስተጋባት በአውሮፓ አገሮች ውስጥ በወቅቱ የነበረውን የመደብ ቅራኔ በመጠኑም ቢሆን የተረዳ የኪነጥበብ የፈጠራ ዘዴ ነው። ሆኖም ግን ተምኔታዊና የትራጂኒ ባሕርያት ጉልተው የሚታዩበት፣ በካፒታሊዝም ላይ ያካሄደ የነበረው ሂስ (በወቅቱ የካፒታሊዝምን ተራማጅ ባሕርያት በሚገባ ያልተረዳ በመሆኑ) በፈጠራ ሥራው ወደኋላ ተመልሶ የመካከለኛ ዘመን አስተሳሰቦችን ናፋቂ የነበረ የኪነጥበብ ዘዴ ነው።

ሂሳዊ እውነታነት በ19ኛው መቶ ክፍለ ዘመን አጋማሽ ላይ የተከሰተና በዘመነ ካፒታሊዝም የነበሩ ተራማጅ የኪነጥበብ ሰዎችን ያሰባሰበ የኪነጥበብ ዘዴ ነው። የዚህ የኪነጥበብ ዘዴ ዋና ትኩረት የካፒታሊስት ሥርዓትን ማጋለጥ ሲሆን፣ በተጨማሪም በዚሁ ኅብረተሰብ ውስጥ ያሉት ፈውዳሎች፣ ቀላውስትና ቢሮክራቶች በሕዝብ ላይ የሚያደርሱትን ግፍና በደል ያጋለጡ፣ የሕዝብን ተቃውሞ ያንፀባረቁና የሚያንፀባርቁ የኪነጥበብ ዘዴ ነው። ይህንን ሚና ውን ለመጫወትም ጭቆናን የሚቃወሙ ኃይሎችን ለምሳሌ የሠራተኛውን የተራማጅ ምሁሩን ወዘተ - - - ገጸ ባሕሪ በመውሰድ የጭቆናን ሕዝብ አስቃቂ ኑሮና የሚደርሰበትን በደል አንፀባርቁል። ከሂሳዊ እውነታነት የበለጠ የሰፊውን ሕዝብ የኑሮ ሁኔታ የተረዳና በፈጠራ ዘዴውም ከፍ ያለ ኪነጥበባዊ እውነታነት ሶሻሊስታዊ እውነታነት ነው።

ሶሻሊስታዊ እውነታነት የሶሻሊስት ኅብረተሰብ ሳይንሳዊ የሆነ የኪነጥበብ መመሪያ ሲሆን፣ ለመጀመሪያ ጊዜ በተሟላ መልኩ ህልውናውን ያገኘው በሶቭየት ኅብረት የሽግግር ወቅት ተከናውኖ ለሶሻሊዝም ጠንካራ መሠረት በተጣለበት በ1930ዎቹ

ዓመታት መጨረሻ ላይ ነው። በአሁኑ ጊዜ የዳበረ ሶሻሊዝም በተገነባባቸው አገሮች ሁሉ ሥርዓታዊ የኪነጥበብ መመሪያ ሲሆን ሶሻሊዝም ዓለምአቀፋዊ ሥርዓት በመሆኑ ሶሻሊስት እውነታነት በሌሎችም አገሮች ውስጥ ለሚገኙ ተራማጅና አብዮታዊ የኪነጥበብ ሰዎች መመሪያ ሊሆን በችቷል።

ከሶሻሊስት እውነታነት መርሆዎች መካከል ጥቂቶቹ፡—

- እውነታን በማንፀባረቅ ረገድ የተሟላ መሆኑ፤
- የጠነከረ ወገናዊነቱና ለሠራተኛው መደብ ጥቅም የቆመ መሆኑን ይፋ በማውጣት በሚያሳየው ሀቀኛነቱ፤
- የሕይወት ፎቶኮፒ ሳይሆን በሕይወት ሀቅ ላይ የተመሠረተ ለአእምሮና ለሰሜት ተቀባይነት ያለው፣ በይዘቱና በቅርጽ ውበት፣ ጥራት፣ ጥልቀት፣ ወዘተ - - - ሀቀኛ የፈጠራ ሥራ መሆኑ፤
- የሕይወትን ልዩ ልዩ ገጽታ ሲገመግም አስከፊውንና አሳዛኙን ወይም ደግሞ አስደሳችን ብቻ በማንፀባረቅ የሚወሰን ሳይሆን፣ የሕይወትን ሀቅ ቁልጭ አድርጎ በማሳየት ለእድገትና ለለውጥ የሚያበቃ መሆኑ፤
- የሠርቶ አደሩን ሕዝብ መንፈሳዊ ሕይወት በሥራ ወዳድነትና ምርታማነት፣ በሶሻሊስት አርበኝነትና በወዝአደራዊ አለምአቀፋዊነት፣ በማሌ ርእዮተዓለምና በኮሚኒስታዊ ስነ ምግባር ወዘተ - - - ለግንጽ የተነሳ መሆኑ፤
- ብሩህ ተስፋ ፈንጣቂና የሕዝብ አገልጋይ መሆኑ ወዘተ - - ይገኙበታል።²³

የሶሻሊስት እውነታነትን መመሪያው ያደረገ ኪነጥበብ የሰው ልጅ በረኽም ጊዜ ታሪኩ ያፈራቸውን ተራማጅ የኪነጥበብ ሥራዎች በቅርስነት የሚወርሱና ሁልጊዜም ቢሆን እራሱን በአዲስና ከፍተኛ የፈጠራ ሥራ የሚያበላጽግ ነው። የሶሻሊስት ኪነ

ጥበብ የሕዝብና ለሕዝብ የቆመ በመሆኑ ከሕዝብ ጋር ያለው ግንኙነት እጅግ ከፍተኛ ነው። ሌኒን ይህንን ሁኔታ ሲገልጽ፡

«ኪነጥበብ የሕዝብ ነው። የኪነጥበብ መሠረት በሕዝብ ውስጥ መጣናከር አለበት። ኪነጥበብ ሰፊው ሕዝብ የሚረዳውና የሚወደው መሆን አለበት። ኪነጥበብ የሰፊውን ሕዝብ ስሜት፣ አስተሳሰብና ምኞት የሚያስተባብርና ከፍተኛ የሚያደርግ መሆን አለበት፤»²⁴ ብሎ ነበር።

ከዚህ በላይ ባጭሩም ለመጻሰብ የተሞከረው የሶሻሊስት ኅብረተሰብ የኪነጥበብ መመሪያ የሆነውን ሶሻሊስት እውነታነትን ሲሆን፣ የሶሻሊስቱን የእድገት ፈለግ በሚከተሉና ለሶሻሊዝም ግንባታ ቅድመ ሁኔታዎችን በማመቻቸት ላይ ባሉ እንደ ኢትዮጵያ ባሉ አገሮች ውስጥ ሊኖር የሚችለውን የኪነጥበብ አቅጣጫ በሚመለከት ደግሞ አንዳንድ አስተያየቶች መሰንዘር ያስፈልጋል።

እንደሚታወቀው የሽግግር ወቅት ቅይዋ የኤኮኖሚ ይዞታዎችን ያቀፈ በመሆኑ የቡርጂዊ መደብ፣ የሠራተኛው መደብና፣ የንዑስ ከበርቱው መደብ በአንድ ላይ የሚገኙበት ሁኔታ ነው። ይህ ቅይዋ የሆነ የሶፒያል ኤኮኖሚ ይዞታና የእነዚህ ከላይ የተጠቀሱት መደቦች መኖር ቅይዋ ለሆነ የጎረቤት አመለካከት፣ ከአንድ በላይ ለሆኑ ርዕዮተዓለሞችና ብሎም ወደ ተነሳንበት ነጥብ ስንመለስ፣ ቅይዋ ለሆነ ኪነጥበብ መኖር ምክንያት ይሆናል።

ሌላው የሽግግር ወቅት ዓይነተኛ ጠባይ እነዚህ የተለያዩ ኤኮኖሚያዊ ግንኙነቶች መኖር ብቻ ሳይሆን፣ በግል ይዞታውና በግንባራዊ ይዞታው መካከል፣ በቡርጂዊ መደብ አድጋሪ ርዕዮተዓለምና በሠራተኛው መደብ አብዮታዊ ርዕዮተዓለም መካከል ለበላይነት የሚካሄደው

ትግል የተፋፋመ መሆኑ ነው። እዚህ ላይ መገንዘብ የሚያስፈልገው ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት በሚካሄድበት ወቅት የፖለቲካ ሥልጣን የመላ ሠርዮአደር ሕዝቦችን ጥቅም የሚያንፀባርቅ ቢሆንም፣ በኢኮኖሚውም መስክ አብዛኛውን ሕዝብ የሚያቅፍ የእነስተኛ ሸቀጥ ምርት (የንዑስ ከበርቱ ምርት) በስፋት መኖር፣ የሠርቶ አደሩ ሕዝብ ባህል ሂሳብነት ይህንንም መሠረት በማድረግ የሚነሳው የአድጋሪው ሥርዓት ሂሳብ አስተሳሰብና አመለካከት በስፋት መኖር፣ በሽግግር ወቅት በኪነጥበቡም ዘርፍ አቅጣጫውን በውል ለይቶ የማያውቅ፣ የተዘበራረቀ፣ ከአንዱ ርዕዮተዓለም ወደሌላው የሚዋልል ባጭሩ ቅይዋ የሆነ ርእዮተ ዓለማዊ አመለካከት መኖሩን ያመለክታል።

ይህ ደግሞ በኪነጥበቡ ዘርፍ ብቻ ሳይሆን፣ በፖለቲካውም ዘርፍ ያለ ነገር ነው። እነስተኛ የሸቀጥ ምርት በተንሰራፋበትና በመሆኑም የንዑስ ከበርቱው መደብ በስፋት የሚገኝበት አገር በአብዮት ሂደት ውስጥ ሲገባለግሌ ርዕዮተዓለም እድገትና መስፋፋት ከፍተኛ እንቅፋት የሚፈጥረው ይኸው ከንዑስ ከበርቱው መደብ የሚመነጨው ቅይዋ ርዕዮተዓለም ነው። በተለይ የሶሻሊስት የእድገት ፈለግን የሚከተሉ አገሮች በሚያካሂዱት የብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት ከፍተኛ ሚና የሚጫወተው እነስተኛ ሸቀጥ አምራች የሆነው የንዑስ ከበርቱው መደብ እንደመሆኑ፣ ይህ መደብ በብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት ወቅት ባለው ፀረ ፊውዳልና ፀረ-ኢምፔሪያሊስት አቋም ተራማጅ የሆነ ሚና የሚጫወት ነው። የመደብ ጥቅሙ ከፊውዳሊዝምና ከኢምፔሪያሊዝም ጋር የሚጋጭ መሆኑ ከሠራተኛው መደብ ጥቅም ብሎም ከሠራተኛው መደብ ርዕዮተዓለም ጋር የሚያስማማው ሁኔታ ሲፈጠር፣ የብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት እየገፋ በሄደ ቁጥር ደግሞ የዚህ መደብ ሌላው

ገጽታ የሆነው አድጋሪና ሂሳብ አመለካከት እየገባ ይመጣል። እንደሚታወቀው አብዮትም ሆነ ማናቸውም ነገር ቋሚ ነገር አይደለም፣ ይንቀሳቀሳል። ሌኒንም እንዳለው በብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮትና በሶሻሊስት አብዮት መካከል የተገነባ ግንብ ባለመኖሩ ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት እየገፋ ሲሄድ የንዑስ ከበርቱው መደብ ተራማጅነት እየቀነሰ ይመጣል።

የሶሻሊስትን የእድገት ፈለግ የሚከተሉ አገሮች በሚያካሂዱት የብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት ካፒታሊዝምን ዘለው ለሶሻሊዝም ግንባታ ሁኔታዎችን ለማመቻቸት በሚያካሂዱት ከባድ ትግል ከፍተኛና ውስብስብ የሆነ ችግር የሚፈጠረው የእነስተኛ ሸቀጥ ምርትን (የንዑስ ከበርቱ ውን መደብ) ወደ ሶሻሊስት ምርት የመለወጡ ሂደት፣ የንዑስ ከበርቱውን መደብ ወደሠራተኛ መደብ የመለወጡ ሂደት፣ የንዑስ ከበርቱውን አመለካከት ወደሠራተኛው መደብ አመለካከት የመለወጡ ሂደት ነው። ይህ ደግሞ ለረዥም ጊዜ የሚካሄድ እጅግ በጣም ከፍተኛ የሆነ ትግልን የሚጠይቅ ነው። ሌኒንም እንዳለው «... እነስተኛ የሸቀጥ ምርት ዘይቤ ካፒታሊዝምናን ቡርጂዊውን በተከታታይ፣ በየቀኑና በየሰዓቱ ግብታዊ በሆነ መንገድ በተስፋፋ ሁኔታ እንዲያቆጠቁጥ»²⁵ ስለሚያደርገው፣ ይህን ሂደት በመግታት የንዑስ ከበርቱውን መደብ ቁሳዊ ሕይወት መለወጥ ያስፈልጋል። ይህም ከሆነ በኋላ የሰዎች አመለካከት ወዲያውኑ ሊጠፋ የሚችል ሰላላሆን የንዑስ ከበርቱውን ሂሳብነት የሆነ፣ ለብዙ ጊዜ ከግል ሃብት ይዞታ ጋር ተጣብቆ ከመኖሩ የሚመነጨውን የግለሰቦችን አመለካከት ለማጥፋትና የንቃት አድማሱን ለማዳበር ያሳለለ የሮዕዮተዓለም ትግል ማካሄድን ይጠይቃል። ሌኒን ይህንን ሁኔታ አስመልክቶ ሲጽፍ

«... ንዑስ ከበርቱው ባጠቃላይ በወዝአደሩ የበላይ ገዢነት ጊዜም በመ

ካከል ላይ የመዋለል ሁኔታ ያሳያል። በአንድ አንገር ስናየው ከመሬት ከበርቱውና ከካፒታሊስቱ ነፃ ለመውጣት ባለው የአላማ ተመሳሳይነት የተባበረ፣ በጣም ሰፊ ያለ፣ ጥሮ ግሮ የሚበላ የሕዝብ ክምችት ነው። በሌላው አንገር ስናየው ደግሞ የተበታተኑ ትናንሽ ባለሙያዎችና እነስተኛ የሀብት ባለቤትነት ያላቸውን (የገበሬውንና የእደጥበብ ሠራተኛውን) እነስተኛ ነጋ ይዎችን ያጠቃልላል። ይህ ዓይነት የኤኮኖሚና የኑሮ ሁኔታ በወዝአደሩና በካፒታሊስቱ መካከል እንዲዋልል ያደርገዋል። በእነዚህ መደቦች (በወዝአደሩና በካፒታሊስቱ) መካከል የሚካሄደው ትግል እየከረረ በሚመጣበት ጊዜ፣ ፈጣን በሆነ መንገድ ማሳበራዊ ግንኙነቶች እየፈራረሱ በሚመጡበት ጊዜ፣ ... ንዑስ ከበርቱው ባጠቃላይ ከድሮው ሁኔታ በቶሎ ያለመላቀቅ ጠባዩን በምንገመግምበት ጊዜ ከአንዱ መደብ ወደሌላው መደብ ሲንገዋለል ብናገኘው የሚያስገርም አይሆንም... ይህን መደብ (ንዑስ ከበርቱውን) በማለመልክት ወዝአደሩ የሚኖረው ተግባር አመራር በመስጠት ተፅዕኖውን ለማጥበቅ መጣር ነው።»²⁶ ያለው

ለንዑስ ከበርቱው መደብ ርእዮተ አለማዊ ግንዛቤ ቅይዋነት መሠረቱ ምን እንደሆነ ለመጠቀም ነው። በዚህ ጽሑፍ መጀመሪያ ላይ ማሳበራዊ ንቃተኝነትና በማሳበራዊ ሕልውና ላይ እንደሚመሰረት ለማሳየት የተሞከረውም በተለይም የንዑስ ከበርቱውን ርዕዮተዓለማዊ ግንዛቤ፣ ርዕዮተዓለማዊ ግንዛቤውም የሚንፀባረቅበትን የኪነጥበብ ዘርፍ በሚመለከት ላለው ውዥንብርና መዋለል መሠረቱን ለመጠቀም ነው።

እርግጥ በኪነጥበቡ ዘርፍ የተሰማሩ ሠራተኞች በኅብረተሰብ ውስጥ በሌሎችም

የእስክምራ ሥራ መስኮች እንደተሰማሩ ሠራተኞች ሁሉ በመደብ ሳይሆን በማኅበራዊ ክፍልነት የሚመደቡ ቢሆንም፣ በተለይ ኋላቀር በሆኑ አገሮች የዚህ ማኅበራዊ ክፍል አባላት በአብዛኛው ከንዑስ ከበርቴው መደብ (ከገበሬው ከእደጥበብ አምራቹ፣ ከአነስተኛ ነጋዴው) የሚመነጩ እንደመሆናቸው ሳይንሳዊውን የማሌ ርዕዮተዓለም ተቀብለው የሕይወት መመሪያቸው እስከአላደረጉ ድረስ፣ የሚኖራቸው ርዕዮተዓለም ሆነ የሚከተሉት ፖለቲካዊ አመለካከት (በኪነጥበብ ዘርፍ የተሰማሩ ከሆኑም በኪነጥበብ ሥራቸው የሚያንፀባርቁት ርዕዮተዓለም) ከንዑስ ከበርቴው መደብ ርእዮተዓለማዊ ተጽዕኖ ነፃ ሊሆን አይችልም።

በሀገራችንም ተጨባጭ ሁኔታ ከአብዮቱ ፍንዳታ ወዲህ ለተራማጅና አብዮታዊ ኪነጥበብ መስፋፋት አመች ሁኔታ በመፈጠሩ ፣ አብዮታዊ ኪነጥበብ የተስፋቶ ቢሆንም ፣ አሁንም ከፊውዳሉ መደብ አድኃሪ የርዕዮተዓለም ተጽኖ ያልተላቀቀ ፣ በቡርጂኸው ርዕዮተዓለም የተበከለ ፣ በሠራተኛው መደብ ርዕዮተዓለምና በቡርጂኸው መደብ ርዕዮተዓለም መካከል የሚዋልል ችግርጉርጉ የሆነ የኪነጥበብ ምርት አለ ። ይህ ደግሞ ለምን ሆነ ለማለትም አይቻልም ፣ ምክንያቱም ቀደምቢላ እንደተጠቀሰውም ተጨባጭ ሁኔታ የተለያዩ መደቦችንና ርዕዮተዓለሞችን ያቀፈ በመሆኑ ነው። በመሆኑም ከአብዮቱ ወዲህ የማሌን ርዕዮተዓለም በመቀበል በመጠነም ቢሆን ሰሻሊነት እውነታነትን መሠረት በማድረግ የተዘጋጁ የኪነጥበብ ምርቶች የመኖራቸው ውን ያህል ፣ የተራማጅነት ባህሪ ቢኖራቸውም ከቡርጂኸው የርዕዮተዓለም ተፅዕኖ ያልተላቀቁ የኪነጥበብ ምርቶችም አሉ። እንዲህ ያሉ የኪነጥበብ ምርቶችን ለመቀነስ ግንባራዊ መሠረት ሆኖ የሚያገለግላቸውን አድኃሪ የምርት ግንኙነት ደረጃ በደረጃ ማዳከምና የዚህም አድኃሪ የምርት

ርት ግንኙነት ነበብራቅ የሆነውን አድ
ኃሪ ርዕዮተዓለም በፅኑ በመዋጋት ፣ ማዳ
ከምና ማጥፋት ያስፈልጋል ። ይሁንና በአ
ብዮታዊ ሂደት ውስጥ የቀድሞውና የአድ
ኃሪውን ሥርዓት ርዕዮተ ዓለምና አመለ
ካክት የመለወጥና በአዲስና በተራማጅ ርዕ
ዮተ ዓለም የመተካቱ ሁኔታ አድኃሪውን
የምርት ግንኙነት አፈራርሶ በአዲስና
ተራማጅ የምርት ግንኙነት እንደመተ
ካቱ እንዲህ በቀላሉና በፍጥነት የሚከና
ወን ነገር አይደለም ። ከባድና ውስብስብ
የሆነ የርዕዮተዓለም ትግልን የሚጠይቅና
ረዥም ጊዜም የሚፈጅ ነው ። በኪነጥበ
ቡም ዘርፍ ተራማጅና አንድ ወጥ የሆነ
የኪነጥበብ ምርት በስፋት ለማስገኘት እን
ዲሁ ብዙ ትግል የሚጠይቅ ነው ።

በተለይም ደግሞ ማይምነት በተንሰራፋበት፣ ኪነጥበብ በሚገባ ባልዳበረበት፣ የኤኮኖሚና የባህል ዕድገቱ ዝቅተኛ በሆነበት፣ የከያንያን ቁጥር በጣም አነስተኛ በሆነበት እንደ አገራችን ባለው ሁኔታ የኪነጥበብ መመሪያ ሙሉ ለሙሉ ሶሻሊስታዊ እውነታነት መሆን አለበት ለማለት አይቻልም። ይሁንና አብዮታችን በመከተል ላይ ያለው የሶሻሊስቲን የዕድገት ፈላጊ እንደመሆኑ፣ የኪነጥበቡም ዘርፍ አቅጣጫ የኢኮኖሚክስ ዓላማ መሠረት በማድረግ የተነሳና ከአብዮቱ እድገት ጋር የሚራመድ ሕዝባዊና አብዮታዊ የሆነ፣ ባጭሩ የሶሻሊስት እውነታነትን ፈላጊ የተከተለ መሆን እንዳለበት ለመገመት አያስቸግርም። ይህም ማለት አብዮቱ እየገፋ ሲሄድና የተያያዝነው ለሶሻሊዝም ግንባታ ቅድመ ሁኔታዎችን የማዘጋጀቱ ትግል እየለመረ ሲሄድ እያደር የበላይነትን የሚይዘው ኪነጥበባዊ የፈጠራ ዘይቤ የሶሻሊስት እውነታነት ይሆናል ማለት ነው።

ከሶሻሊስት አገሮች ልምድ ለመገንዘብ እንደሚቻለው በነዚህ አገሮች ውስጥ የሚገኙ የማሌ ፓርቲዎች ከያንያን የሠራተኛውን መደብ ጥቅም እንዲያራምዱ፣ በኪ

ነጥብ ሥራቸው የኮምፕህትን ግንባታ እንዲያገዙ ያበረታታሉ ፤ ከያንያንም ለዚህ ታላቅ ተግባር ብቁ እንዲሆኑ የሚያስችላቸውን የርዕዮተዓለም ትጥቅ እንዲያገኙ ያደርጋሉ ።

የሀገራችን ኪነጥበብም የሶሻሊስት
እውነታነትን ፈለግ ሊከተል የሚገባው
ስለመሆኑ ቀደም ሲል ተጠቁሟል ። በዚህ
ረገድ ለአብዮቱ የቆሙ ከያንያን ሶሻሊዝ
ምን በኢትዮጵያ እውን ለማድረግ በመካሄ
ድ ላይ ላለው ከባድ ትግል የበኩላቸውን
ድርሻ ሊወጡ የሚችሉት ፣ ኪነጥበብ የሶ
ሻሊስት እውነታነትን ፈለግ በመከተል
ሕዝባዊነቱንና አብዮታዊነቱን ለማጠና
ናከር የሚወስደውን እርምጃ ለማፋጠን
በሚያደርጉት ጥረት ነው ። ለዚህም የኪ
ነጥበብ ዘርፍ የመንግሥትን ያላሰለሰ ድጋ
ፍና የኢሠጥኦኮን ርዕዮተ ዓለማዊ አመ
ራር ማግኘት ይኖርበታል ።

የኢነጥብብን ዕድገት መምራት በሚባልበት ጊዜ አቅጣጫን ከመጠቀም ባሻገር ወደ ዝርዝር ሁኔታዎች መግባት አስቸጋሪ መሆኑንም መገንዘብ ያስፈልጋል። የኢነጥብብ ዕድገት በአጠቃላይ ሲታይ በዕቅድ ሊመራ የሚችል ቢሆንም፣ ምን ያህልና ምን ዓይነት የኢነጥብብ ምርት እንደሚመረት አስቀድሞ ዝርዝር ዕቅድ ለማውጣት በጣም አስቸጋሪ ነው። ምክንያቱም የኢነጥብብ ምርት የሚወሰነው በመጀመሪያ ደረጃ በከያኒው ግላዊ ችሎታዎች፣ በተሰጥኦው፣ ለሥራ ባለው ችሎታ፣ ውስጣዊ ስሜት ወዘተ... ነው። ለዚህ ነው በብዙ አንጻር የኢነጥብብና የባህል አመራር በከያኒው ሕሊናዊ ባህርያት ጠባይ፣ ፍላጎት ወዘተ... ይወሰናል የሚባለው።²⁷ ሁለተኛ፣ በኢነጥብብ አመራር ውስጥ ለከያኒው የፈጠራ ሥራ፣ አስተሳሰብና መነሳሳት የበለጠ ቦታ መስጠት አለበት። ኢነጥብብ ሊያድግና ሊቆጠር የሚችለው ከያንያን ሰፊ ነጻነት ሲሰጣቸውና የነፃ ውይይት መድረክ ሲያገኙ

ነው። ሶስተኛ ፡ በኢነጥበት አመራር ውስጥ ሌላ የተለየ ትኩረት ሊሰጠው የሚገባው ጉዳይ ቁሳዊ መሠረቱን የማጠናከሩና የማስፋፋቱ ጉዳይ ነው። በሌላም በኩል በሰፊው ሕዝብ መካከል የባህል ሥራዎች የሚታወቁበትን ዘዴ ማሻሻልና ብቃት ያላቸው ካድሬዎችን በማስልጠንና በማለማራት በኩል ከፍተኛና የተቀነባበረ ጥረት ማድረግ ያስፈልጋል። 28

ሌላው በዚህ አጋጣሚ ሊጠቀስ የሚገባው ጉዳይ በኢነጥብ መስክ የማሌ ፓርቲ አመራርና የክያንያን ነፃነት በሚመለከት ነው። ለሶሻሊስት የኢነጥብ እድገት የማሌ ፓርቲ አመራር ይሰጣል ሲባል « ክያንያን የሕዝቡን ፍላጎት የሚያራምዱ የኢነጥብ ሥራዎች እንዲያመርቱ ያበረታታል »²⁹ ማለት ነው። ስለሆነም የማሌ ፓርቲ የክያንያንን መብት የሚገፍ ሳይሆን ኢነጥባዊ መብታቸውን እንዲጠቀሙበት የበለጠ አመች ሁኔታ የሚፈጥር ይሆናል ማለት ነው።

እዚህ ላይ ስለከያንያን መብትና ነፃነት ሲወሳ ከቡርኻው የኪነጥበብ ነፃነት ወይም «ኪነጥበብ ሊኪነጥበብ ሲባል» ከሚለው የቡርኻው አመለካከት ጋር እንዳይደባለት ጥንቃቄ ማድረግ ያስፈልጋል ። በማርክሲዝም ሳይንስ የኪነጥበብ ነፃነት ማለት ምን ማለት እንደሆነ ግልጽ መሆን አለበት ። ከማርክሲዝም አንፃር የኪነጥበብ ነፃነት ማለት፡

... ዓለምን የመረዳት ችሎታ፣ የሐይወትን ፍቺ መውቅ፣ ዓለምን በትክክል ለመረዳትና የሚደቀለበስ የዕድገት ግሥጋሲውንም ለመግለፅ አእምሮን በሰፊው መክፈት መለት ነው። ³⁰

የማሌ ፓርቲም፣ ከያንያን ይህንን ህቅ ተረድተው ለበፊው ሕዝብ የሚያገለግል ኪነጥበብ እንዲያመርቱ ማድረግ የሁልጊዜ ጥረቱ ይሆናል ።

እሠፓእኮ የግሌ ርዕዮተዓለምን በሰፊው ሕዝብ ውስጥ በማስራጨትና ፓርቲውን በማዋቀር ተግባሩ በኢትዮጵያ ውስጥ ለአብዮታዊ ኪነጥበብ መስፋፋት ከፍተኛ ትኩረት በመስጠት ላይ ይገኛል። የአብዮታችን ዓላማ የሆነውን የሶሻሊስት ኅብረተሰብ ለመገንባት፣ ለብዮቱም አሁን በደረሰበት የዕድገት ደረጃ ኪነጥበብ የመደብ ትግል ማፋፋሚያ፣ የላይንላዊ ርዕዮተ ዓለም ማስፋፋያና ለግሌ ፓርቲ ምሥረታ አስተዋፅኦውን በይበልጥ ከፍ ለግድረግ እንዲችል፣ ለኪነጥበብ

ሥራ እድገት እንቅፋት የሆኑትን ነገሮች በተቻለ መጠን ማስወገድና ለእድገቱም ሁኔታዎችን በይበልጥ ማመቻቸቱ አስፈላጊ የመሆኑ ያህል፣ ከያንያንም ከአብዮቱ ዕድገት ጋር በመራመድ ለአብዮቱ የወደ ፊት ግፊት የበኩላቸውን አስተዋጽኦ በይበልጥ ለማሳደግ የርዕዮተዓለም ትጥቃቸውን ባለማሰለስ ማዳበር፣ ኅብረተሰቡን በበለጠ መርዳት፣ መቻቸውን በየጊዜው በማሻሻልና ጥራቱን በማሳደግ የኪነጥበብ ሥራቸውን ከሕዝቡ ጉን ለማለልፍ በይበልጥ መጣር ይገባቸዋል።

የግርጌ ማስታወሻ

1. V.G. Afanasyev, *Marxist Philosophy*, (Moscow: Prog. Pub., 1980), p.361.
2. *Fundamental of Marxist Leninist Philosophy*, (Moscow: Prog. Pub. 1974), p. 475.
3. V. Kalle and M. Kovalson, *Historical Materialism; An Outline of Marxist Theory of Society*, (Moscow: Prog. Pub., 1973), p. 228.
4. *Ibid.*, p. 23.
5. V.I. Lenin, *Collected Works*, Vol. 7, p. 45.
6. Avner Zis, *Foundations of Marxist Aesthetics*, (Moscow: Prog. Pub., 1977), p. 31.
7. Kalle & Kovalson, p. 256.
8. *Ibid.*
9. *Ibid.*, p. 258.
10. Avner Zis, p. 60.
11. *Ibid.*, p. 283.
12. *Ibid.*, p. 59.

13. ብሔራዊ አብዮታዊ የምርት ዘመቻና የማዕከላዊ ፕላን ጠቅላይ መምሪያ፣ የባህል ዘርፍ የ10 ዓመት ጠቋሚ እቅድ «1»፣ ረቂቅ፣ ሰኔ፣ 1974 (ያልታተመ)
14. ተስፋዬ ገመድ፣ የኢትዮጵያ ቲያትር አጭር ቅኝት (ለኪነጥበባት ሴሚናር የተዘጋጀ) አዲስ አበባ፣ ነሐሴ 1974 (ያልታተመ)
15. ከላይ የተጠቀሰው
16. ጠቋሚ እቅድ «1» ረቂቅ፣ ሰኔ 1974፣ ገጽ 2
17. ደበበ ሰይፉ፣ ቅድመ አብዮት የኢትዮጵያ ስነጽሑፍ ታሪክ (ለኪነጥበባት ሴሚናር የተዘጋጀ) አዲስ አበባ፣ ነሐሴ 1974 (ያልታተመ)
18. M.K. Khropchenko, "Literature and Art in Today's World," *Social Science*, No. 3, 1979, p. 92.

19. Khropchenko, *The Writer's Creative Individuality and The Development of Literature*, (Moscow: Prog. Pub., 1977), p. 8.
20. *Ibid.*
21. Avner Zis, p. 65.
22. *Ibid.*, p. 66.
23. አያልነህ ሙላት፣ አሰፋገ/ማርያም ተሰማ፣ ርእዮተዓለምና ኪነጥበብ (ለኪነጥበባት ሴሚናር የተዘጋጀ) አዲስ አበባ፣ ነሐሴ 1974 (ያልታተመ)
24. V.I. Lenin, *On Art and Literature*, (Moscow: Prog. Pub., 1975), p. 230.

25. Lenin, *Collected Works*, Vol. 25, p. 173.
26. Lenin, *Economics and Politics in the Era of the Dictatorship of the Proletariat*, pp. 12-13.
27. Stefan Ganeve, *Guidance of Bulgaria's Socialist Culture*, (N.P. Sofia Press, 1976), p. 36.
28. *Ibid.*
29. Avner Zis, p. 291.
30. *Ibid.*

